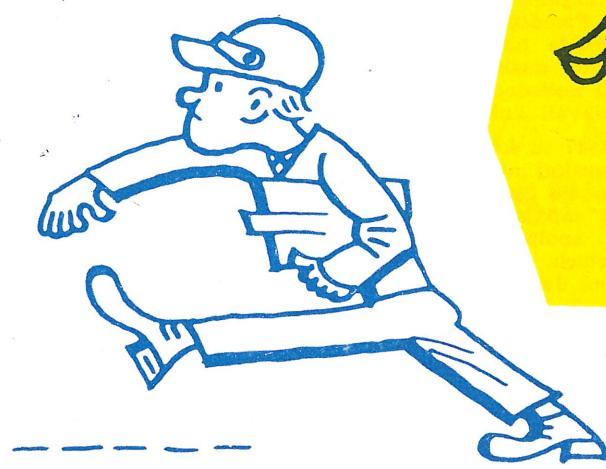
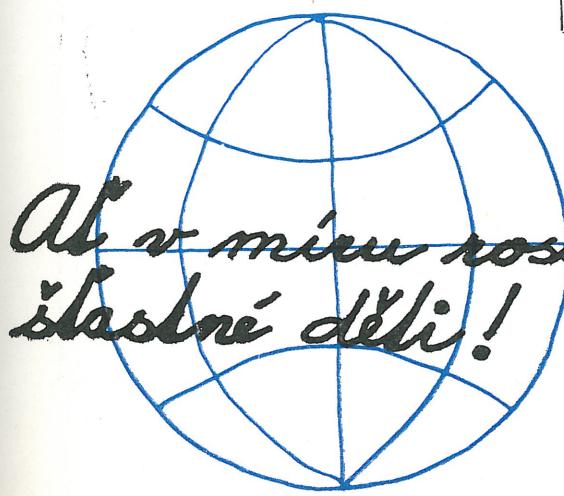
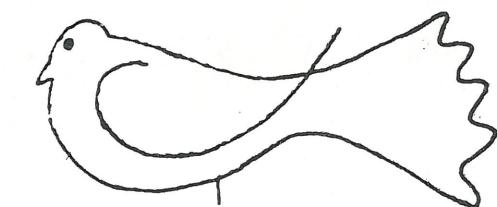
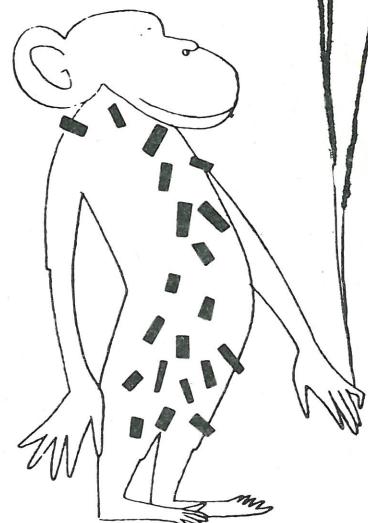
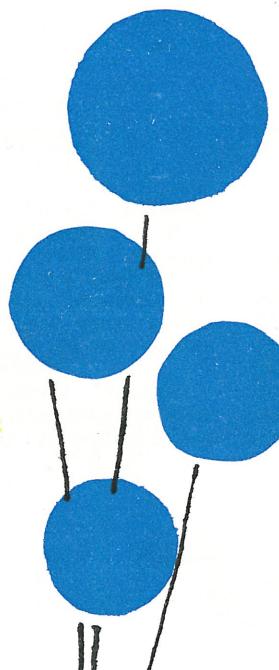


Zivot

KULTURNĚ SPOLEČENSKÝ ČASOPIS • ČERVEN • JÚN • Czerwiec • ČÍSLO 6/79 ROČNÍK 22 CENA 1 ZŁ



1979
Mezinárodní
rok dítěte



LIDOVÝ SVÁTEK

Letošní svátek polského venkova se sbíhá se dvěma důležitými výročími: 35. výročím vzniku Polské lidové republiky a 30. výročím sjednocení zemědělských stran a založení Sjednocené lidové strany. Bude důstojně oslavěn zemědělci v bratrském svazu s dělníky a pracující inteligenzí.

Lidový svátek má bohatou tradici. V minulosti byl příležitostí k manifestování síly a jednoty rolníků v boji za náležná práva a společenskou spravedlnost. V podmínkách socialistického zřízení, které splnilo požadavky lidového hnutí — rolníci se spolu s dělníky stali třídou vládnoucí a tvůrci nastupujících přeměn — je tento svátek přehlídkou výsledků práce našeho venkova.

Další všeobecný rozvoj země je v značné míře závislý na splnění bez zbytku úkolů, vyplývajících z programu zajištování naší spotřeby potravin. V souladu s tradicí Lidového svátku zemědělci jako hospodáři shrnu a sčítají výsledky své práce. Určí konkrétní běžné a nejbližší úkoly, na jejichž plnění bude záviset celkový výsledek letosního, pro hospodářství tak těžkého, roku. Známe a docenujeme tvorivé a občanské angažování obyvatel polského venkova a vysoký stupeň společenské odpovědnosti zemědělců. U příležitosti jejich svátku jim přejeme mnoho úspěchů při plnění důležitých výrobních úkolů a také v osobním životě.

SALT 2

Celý svět, kromě Číny, s uspokojením přijal zprávu o sovětsko-americkém setkání na nejvyšší úrovni, které se uskuteční v červnu ve Vídni. Séfové obou států, Leonid Brežnev a James Carter, schválili a podepisí smlouvu SALT 2.

SALT 2 je smlouvou dočasné; bude platit šest let od ratifikování oběma velmožemi. Smlouva určí strop omezení strategických útočných zbraní a limity pro zdokonalování jaderných zbraní a pokusy. Tuto smlouvu podepisí SSSR a USA, tedy dvě (z pěti) jaderné velmoci, které mají největší arzenálny jaderné zbraně.

Smlouva SALT 2 je prospěšná pro mírovou politiku v době, kdy světový mír je založen na rovnováze sil. Země socialistického společenství podaly rádu konkrétních návrhů směřujících k dalšímu odzbrojení a zajištění bezpečnosti celého světu. Nejbližším cílem je mj. smlouva SALT 3, již by se podle měření SSSR měly zúčastnit také tři zbývající jaderné velmoci.



Stretnutie prvého tajomníka ÚV PZRS Edwarda Giereka a predsedu Štátnej rady Henryka Jabłońskiego s pápežom Jánom Pavlom II. v Belvederi. Stretnutia sa zúčastnil primas Poľska — kardinál Stefan Wyszyński.

PÁPEŽ JÁN PAVOL II. V POLSKU

V sobotu 2. júna t.r. pápež Ján Pavol II. začal pútne návštěvu v Polsku. Privítanie dôstojného hosta sa konalo na letisku Okęcie vo Varšave za účasti najvyšších predstaviteľov štátnej moci s predsedom Štátnej rady Henrykom Jabłońskym a maršálkom Sejmu PLR Stanisławem Gučwem, ako aj episkopátu s primasem Poľska kardinálom Stefanom Wyszyńskym. O 14. hod. sa v Belvederi konalo stretnutie Jána Pavla II. s predstaviteľmi

najvyšších orgánov PLR na čele s Edwardom Gierekom.

Návštěvu prvého Poliaka, ktorý zastáva najvyššiu hodnosť v cirkvi, očakávali so srdečnosťou tak najvyššie orgány, ako aj spoločnosť. S touto návštěvou sa spája presvedčenie, že bude prosipovať jednotne všetkých Poliakov a prehľbovanu súčinnosti cirkvi so socialistickým štátom, d'alsiu rozvoju vzťahov medzi PLR a Apoštolskou stolicou

— v mene upevňovania mieru vo svete.

Návštěva sa koná v roku významných výročí pre našu spoločnosť — 35. výročia vzniku lidového Poľska a 40. výročia tragického septembra.

Pápež Ján Pavol II. je vo svojej vlasti vitaný dôstojeň a srdečne — ako hlava rímskokatolickej cirkvi a Vatikánskeho štátu, ako syn polskej zeme.

CENTRUM ZDRAVÍ DÍTĚTE

Datum 3. června 1979 bude zapsáno nejenom v kronice výstavby CZD, ale i v dějinách světové pediatrie. Ukončení hlavní nemocniční budovy památníku-nemocnice CZD v Mezinárodním roce dítěte má široký a všeobecný význam. Symbolizuje solidaritu lidí dobré vůle a pokrokových a mírových sil celého světa. Tato solidarita pomohla uskutečnit krásný, zcela

ojedinělý nápad, zasvětit památkce milionů nejménších obětí války památník, který bude zachraňovat životy dětí a vracet jim zdraví. Je to výmluvná skutečnost ve čtyřicátém roce po vypuknutí druhé světové války.

Základní kámen pod výstavbu památníku-nemocnice Centra dětského zdraví byl položen před šesti

lety. Přesně 3. července 1973. Za čtyři roky byly postaveny a odevzdány do užívání tři pavilony polyklinik. Nyní byla dokončena a slavnostně otevřena čtrnáctipodlažní budova nemocnice se zhruba 450 lůžky.

Budovu nemocnice CZD otevřel předseda státní rady PLR Henryk Jabłoński.

SÚTAŽNÝ PRÍSPĚVKOVÝ

NAŠA PRÁCA NEVYŠLA NAZMAR

Bola to velká radosť, keď sme sa dozvedeli aké práva majú národnostné menšiny v socialistickom zriadení. Tešila sa nielen celá naša dedinka, ale aj celá Orava. Na schôdzke v Dolnej Zubrici krajania zvolili spomedzi seba Jána Kovalíka, Eugena Kotta a Andreja Cisárika, aby začali vybavovať všetko, čo bolo potrebné pre založenie krajanskej organizácie. Neskor k týmto krajanom pripojili Alojza Šperláka z Jablonky. Mali sme vybavovať v prvom rade stanovy.

Vybavovanie nebolo také jednoduché, nie všetkým sa páčilo, že chceme mať svoju organizáciu. Museli sme vela cestovať na krajské a ústredné úradu do Varšavy. Samozrejme, na tieto cesty boli potrebné peniaze, preto v každej obci žiadali zberialci pre delegáciu peniaze. Okrem toho nikto z nás nepočítal čas, ktorý sme museli vynaložiť v spoločnom záujme.

Naša práca nevyšla nazmar. Akí sme len boli radi, keď sme konečne mali stanovy. Potom sme pristúpili k vybavovaniu školských otázok. Išlo o zriadenie škôl so slovenským vyučovacím jazykom. Začali sme po obciach robiť zoznamy detí, ktoré by rodičia chceli zapísat na slovenčinu. Keď sme tieto zoznamy predložili patričným osvetovým úradom a strane, na mnohých dedinách bolo zavedené vyučovanie v slovenčine. Všetci krajania na Orave mali z toho veľkú radosť. Naskytli sa však ďalšie problémy. Totiž na Orave nebolo učiteľov, ktorí by mohli vyučovať v slovenčine. Pre nás to znamenalo ďalšie cesty za vybavovaním tejto veci na stranu, na ministerstvo osvety atď. Ale naše snahy boli korunované úspechom. Na naše dedinky prišli učifelia z Československa, ktorí nám popri vyučovaní pomáhali aj v kultúrnej práci. Pomáhali zakladat súbor piesní a tancov, nacvičovali divadelné hry, organizovali rôzne súťaže s odmenami. Pamätáme sa, že vtedy o. Zubrica dostala harmoniku a Jablonka knihy. Na našich dedinkách sme zakladali aj knižnice, v ktorých si krajania požičiavalí knihy.

V roku 1947 sa konali prvé volby v našej krajanskej organizácii, ktorá sa vtedy menovala Spolok Slovákov. Naši krajania sa zapájali do všetkých politických a spoločenských akcií vo svojich obciach, ako napr. predvolebnej kampane do národných výborov a pod.

V rokoch 1949 a 1950 učitel z Jablonky — Alexander Kniežacký uskutočnil nábor do strany. Medzi prvými krajan-

mi, ktorí sa vtedy zapísali do strany boli: Alojz Šperlák, Ignáč Kašprák, Eugén Kott, Ján Kovalík, Eugén Kulaviak, Vendelín Kulaviak, Ignáč Kulaviak, Ján Svetlák, Ján Halla, Jozef Soľa a Vendelín Karkoška.

Mali sme už svoju organizáciu, mali sme základné školy, na ktorých sa učilo v slovenskom jazyku a tak sme začali uvažovať o strednej škole. Mimořadne aktívni boli členovia Obvodného výboru Spoločnosti Alojza Šperláka, Ján Kovalík, Eugén Kott a Andrej Cišárik.

Krajania museli prekonať mnohé fašnosti. Veľký problém bol napr. so stavbou pozemkom. Dlhlo sme uvažovať o lokalite strednej školy. Nakoniec sme si zaumienili vybudovať školu na trhovisku v Jablonke, ktorého majiteľom bol urbár. Preto sme zvolali v Jablonke mimoriadne valné zhromaždenie urbáru, ktorého predsedom bol Filipek z Hustých domov. Zíšla sa celá obec. Predložili sme náš návrh a začala sa diskusia. Boli hlasy za a proti zrušeniu trhoviska a odovzdaniu pozemku na výstavbu školy. Na tejto pre nás, Oravanov, historickej schôdzke, ktorej som sa zúčastnil ako člen Obecného národného výboru, som na záver diskusie prehovoril a ako sa pamätam, povedal som, že Jablonka bude iste v budúcnosti mestom a tam kde je trhovisko, mohlo by byť krásne mestské centrum. Potom sme hlasovali a prevažujúca väčšina zhromaždených hlasovala za odovzdaním tohto pozemku na stavbu lycia.

Lýceum bolo najprv zriadené dočasne v starej urbárskej budove, ale mali sme veľké fašnosti s internátom. Vtedy členovia výboru miestnej skupiny v Jablonke, krajania Kašprák a Šperlák nahovorili kr. Jána Paniaka, aby dal na internát dom, ktorý práve stal. Dobudoval druhú polovicu tohto domu a otázka internátu bola vyriešená. Dnes sa to lahko píše, ale vtedy krajania po dedinách na Orave a Spiši zberiali peniaze, dosky a iné stavebné materiály na dokončenie internátu. Zberali sme aj potraviny pre deti v internáte. Dobre sa pamätam, že iba za zavedenie elektrického prúdu zaplatili krajania z oravského obvodu vyše 7000 zl, čo bola vtedy veľká suma.

Keď sme už postavili lycium a internát, mali sme skoro všetko. Dnešná mládež ktorá študuje v lyciu si ani neuvedomuje, kolko námahy sme vtedy museli vynaložiť. Vtedy vtedajšie povojnové časy boli iné ako dnes, krajina bola zničená a všetkých postihli vojnové straty, bolo treba skutočne veľkej obetavosti, aby sme dosiahli to, čo dnes máme. Myslím si, že by bolo veľmi dobré, keby sme z času na čas mohli dnešným žiakom lycia v Jablonke porozprávať, ako sme vtedy pracovali, aby sme vytvorili tie podmienky, ktoré majú dnes v lyciu. Všetko sme mohli dosiahnuť len vďaka tomu, že žijeme v socialistickom zriadení, že sme našli pochopenie u stranických orgánov, ktoré nám pomáhali. Takáto názorná hodina občianskej výchovy by bola celkom iste prospěšná.

EUGEN KOTT

AKTÍVNE PODPOROVAŤ – AKTÍVNE PÔSOBIŤ

Práca obvodu a miestnych skupín na Orave, ich aktívita a úloha v tamom prostredí — to je otázka, ktorá má základný význam pre celú našu krajanskú organizáciu. Ostatne táto pravda sa vzťahuje na všetky obvody a miestne skupiny Spoločnosti. Avšak na Orave je organizačná práca menej intenzívna a súčasne existujú väčšie disproporcii v kultúrnej práci ako napr. na Spiši.

Nestalo sa to náhle. Je to proces, ktorý trvá už niekoľko rokov. Proces odporučujúci ambíciám a potrebám tých najlepších krajánov, ktorí na predzajazdových schôdzach nastolili ako prvoradú otázku — zmenu pôsobnosti KSČaS na Orave a jej rozvíjanie za aktívnej podporu Ústredného výboru.

Doterajšie výsledky, všetko čo dosiahla Spoločnosť, dokazuje, že sme za tieto dlhé roky vypracovali správne formy a metódy pôsobnosti, ktoré slúžia uspokojovaniu kultúrnych potrieb našich českých a slovenských krajánov a zároveň prospievajú ich hlbokej angažovanosti pre socialistický rozvoj našej krajiny. Z týchto výsledkov a skúseností treba v súčasnosti čerpäť na Orave so zvýšenou aktivitou. Rozvinut overené formy pôsobnosti a obohatiť o nové prvky, prispôsobovať ich meniacim sa životným podmienkam a rastúcim kultúrno-osvetovým potrebám krajánov. Aktívita tohto druhu si vyžaduje, aby Ústredný výbor nielen pružne pôsobil, ale aj nezaostával za premenami a modernizoval pracovné metódy. Nemalé úlohy v tomto smere majú popri Ústrednom výbere tak tiež novozvolené výbory miestnych skupín na Orave, aby aj tuna naša organizácia plnila stále lepšie svoju úlohu a slúžila tunajším krajánom a realizácii programu celej Spoločnosti. Je to hlavná téma v našej organizácii. Práve takto definovali prácu Spoločnosti aj na porade predsedov miestnych skupín na Orave, ktorá sa konala za účasti vedenia Ústredného výboru a KOV 1. apríla t.r. v Jablonke.

Uvedme túto niekoľko charakteristických výpovedí z mnohohodinovej diskusie:

JÁN KOVALÍK: — Musíme odstrániť rozdiely v pôsobnosti rozvíjanej Spoločnosťou; zorganizovať kapelu v Harkabuze podľa vzoru Privarovky a v Jablonke harmonikársky kurz pre potreby všetkých miestnych skupín z Oravy; v Jablonke založiť opravdivú klubovňu, ako aj sídlo KOV a miestnej skupiny; zaktivizovať prácu MS v Podskli; vo všetkých miestnych skupinách a na Ústrednom výbere treba aktívne pôsobiť pre rozvoj vyučovania slovenčiny; systematicky organizovať vatrav, ale aj stretnutia a krajanské zábavy; stále zvyšovať počet predplatiteľov Života...

EUGÉN KOTT: — Treba dôsledne plniť to, čo sa plánuje a čo sa ľuďom slúbuje; musíme našu pôsobnosť na Orave natoliko zmeniť a zlepšiť, aby sme v Spoločnosti opäť získali miesto, aké nám patrí; treba zvyšovať počet členov; potrebná je kolektívna práca všetkých výborov MS; Orava musí mať organizačno-kultúrneho inštruktora a zabezpečenie školenie členov súborov; zorganizovať v každej miestnej skupine patričnú kultúrnu činnosť; popularizovať mdezi krajánmi vyučovanie slovenčiny na lúčku v Jablonke, ktoré vzniklo vďaka našej iniciatíve a práci; musíme vychovávať našu mládež na dobrých občanov a dobrých krajánov; Ústredný výbor sa musí aktívnejšie starať, aby krajanskí účastníci protifašistického odboja získali odbojárske práva; v našej miestnej skupine cheme spoločne s našim hasičským zborom zorganizovať detsky súbor v Dolnej Zubrici, ale potrebujeme pomoc UV; všetky miestne skupiny musia posielat do Života viacaj píspevkov...

EUGEN BENDIK: — Keď je taká potreba, som ochotný učiť hru na husliach členov kapiel miestnych skupín v Malej Lipnici, Oravke a Jablonke; Keď však súbory alebo kapely nebudú vystupovať a ukazovať sa na ve-

rejnosi, potom škoda ich aj nacvičovať; u nás v Privarovke chceme svojpomocne vybudovať kultúrny dom, ľudia sú ochotní pracovať, máme už aj nejaké stavebné materiály a dali sa do toho všetky organizácie, ktoré u nás pôsobia, preto navrhujem, aby sa zapojila aj naša Spoločnosť...

JOZEF GRIBAČ: — Na volebnej schôdzi sme sa rozhodli zorganizovať divadelný krúžok. Sú už ochotníci a má ich kto nacvičovať. Možno sa nám podarí zorganizovať aj 14-členný dievčenský zbor, pre ktorý však potrebujeme odbornú pomoc. Chceme, aby nacvičoval u nás, v Podvilku. Do Jablonky ho rodičia nechekú posielat, lebo je to obťažné. Zdá sa mi, že nie je správne organizovať, ako sa to doteraz robí, jeden súbor, v ktorom účinkujú starší ľudia a deti. Podľa mňa bolo by lepšie založiť dva súbory. Navrhujem nadviazať kultúrnu spoluprácu medzi našou miestnou skupinou a súborom zo susednej Záhrivej na Slovensku, takú, akú máme napr. s kultúrnym domom v Trstenej...

VIKTÓRIA SMREČÁKOVÁ: — Myslím si, že všetko závisí od nás, od našej vlastnej aktivity — tak v práci, ako aj v učení. U nás, v Malej Lipnici sa už dávno nevyučuje slovenčina na škole, ale predsa je hodne krajánov, ktorí by radi posielali deti na tento predmet — treba im len organizačne pomôcť. Vynasnažíme sa im pomôcť a snáď aj u nás sa slovenčina opäť bude vyučovať. Možno, že potom budeme mať aj divadelný krúžok alebo folklórny súbor... (O niekoľko týždňov šéfredaktor Života kr. Adam Chalupec dostal list od krajanky V. Smrečákovej, v ktorom oznamila, že sa na vyučovanie slovenčiny v novom školskom roku 1979/80 zapísalo 27 žiakov. Gratuluje krajanke Smrečákovej a celej miestnej skupine k tomuto úspechu a deňom želáme dobré výsledky v učení. — red.)

FRANTIŠEK SVETLÁK: — Treba zorganizovať stretnutie s krajanskými

odbojármami a vysvetliť im, ako pokročilo vybavovanie ich žáležitosti; Ďakujem Matici slovenskej za pozvanie našich detí na rekreáciu, len škoda, že ich pojde tak málo, jedno dieťa na dve MS. Bolo by načim pouvažovať o zorganizovaní zájazdov pre väčší počet detí, ako to bolo volakedy; Potrebujeme nový premietaci prístroj a nové filmy napr. o kapitánovi Nálepovi, o Svermovi a vôleb o Slovenskom národnom povstani a boji proti fašistom v druhej svetovej vojne...

Na návrh, ktorý prihlásil predseda porady kr. Emil Kozub, predseda miestnej skupiny v Jablonke, účastníci zasadania schválili vrelú výzvu k všetkým krajantom, aby obetavou spoločenskou prácou poctili 35. výročie Ľudového Poľska. Je to zároveň výzva, ktorú predsedníctvo Ústredného výboru adresovalo všetkým obvodom a miestnym skupinám, všetkým členom našej Spoločnosti, aby sa aktívne zapájali do všetkých verejnoprospešných prác organizovaných vo všetkých obciach, kde žijú a pracujú naši krajania.

Na návrh kr. Eugéna Kotta účastníci porady jednohlasne odsúdili hanebnú agresiu Číny na Vietnamsku socialistickú republiku.

Účastníci porady schválili rad rozhodnutí smerujúcich k zlepšeniu práce miestnych skupín a obvodu KSČaS na Orave, ako aj zvolili komisiu pre spracovanie dlhodobého programu pôsobnosti našej Spoločnosti na Orave. Do tejto komisie sa za Ústredný výbor dostal tajomník UV kr. Augustín Andrašák.

ADAM CHALUPEC

VŠETCI PLNÍME OBČIANSKE ZÁVÄZKY K 35. VÝROČIU PĽR

Zelov

V rámci oslav 1. mája byl 29. května na sportovním stadióne závodního klubu „Włókniarz“ uspořádán vojvodský turnaj TKKF v kopané; zúčastnila se mužstva z Piotrkowa Trybunalskiego, Tomaszowa Mazowieckiego, Belchatowa, Radomska, Opoczna a Zelova.

Dne 30. května se v závodním klubu v Kościuszковě ulici konala slavnostní akademie u příležitosti Svátku práce. Akademii zahájil tajemník MV a OV PSDS s. Jan Rogut. Uvítal zástupce vojvodského výboru strany z Piotrkowa Trybunalskiego s. Jana Słomkowskiego a s. Jadwiga Pawłowskou, zástupce VNR Jerzyho Wysockého, zástupce MV a OV PSDS a Úřadu města a obce Zelova a všech společenských organizací. Přiležitostný projev přednesl první tajemník MV a OV PSDS s. Józef Tosik, který pak s náčelníkem města a přidružených obcí Stanisławem Baranowskim předal zasloužilým občanům státní vyznamenání — 17 Kalvínských křížů a 15 zlatých křížů Za zásluhy.

Uměleckou část akademie vyplnil program připravený uměleckými soubory závodního klubu.

O Svátku práce se členové všech zelovských politických a společenských

organizací a zaměstnanci miestnych průmyslových závodov shromázdili na hřišti odborné školy č. 1 v ulici Kilińskiego a vyslechli rozhlasový přenos projevu prvního tajemníka UV PSDS s. Edwarda Gierka.

Po projevu prvního tajemníka MV a OV PSDS s. J. Tosika vykročili shromázdění na tradiční pochod ulicemi Żeromského, Płockou, Kościuszka na náměstí J. Dąbrowského, kde stála čestná tribuna.

Odpoledne se na prostranství v Dzielnej ulici pořádala lidová veselice, která trvala do pozdních večerních hodin.

W. LUŚCIŃSKI

(Kavalírský kříž Řádu obrozeni Polska byl udělen členu zelovského výboru KSČaS krajana Gustavu Dedečkovi. SRDECNE BLAHOPŘEJEME! RE-DAKCE)

MODERNIZUJEME NAŠU OBEC

Naša obec sa z roka na rok všeobecne rozvíja. Stúpa polnohospodárska výroba a najmä chov dobytka a ošípaných. Tento rast nezastavil ani vlnajší nepríliš priaznivý rok a vďaka

úsiliu všetkých obyvateľov sa nám podarilo vykonať načas všetky polné práce a zobrať z poli všetku úrodu bez väčších strat.

V povojnovom období sa Nová Bela zväčšila príbližne o jednu pätnu. V roku 1945 mala 161 čísel a na záver roka 1978 bolo už 204 čísel. V obci sa stále niečo buduje. V súčasnosti prebieha výstavba hasičskej sály, ktorá bude slúžiť celej obci na rôzne kulturné účely, divadelné a filmové predstavenia, schôdze, rôzne slávnosti a pod. Tento rok sa Nová Bela obohati aj o ďalšiu investíciu — vodovod, ktorého výstavba pomaly končí. Preto je obec zatiaľ celá rozkopaná, ale vynasnažíme sa ju rýchlo usporiadať, aby vyzerala ako nová — veda to má aj v názve: Nová Bela.

JOZEF BRYJA

VÝSTAVA NA NOVOTARGSKÉJ RADNICI

V Galérii ľudového umenia v Novom Targu konala sa v poslednom období zaujímavá výstava dekoratívnych látok a nábytku. Organizovali ju za pomocí Družstva pre interiérovú architektúru Lad z Varšavy.

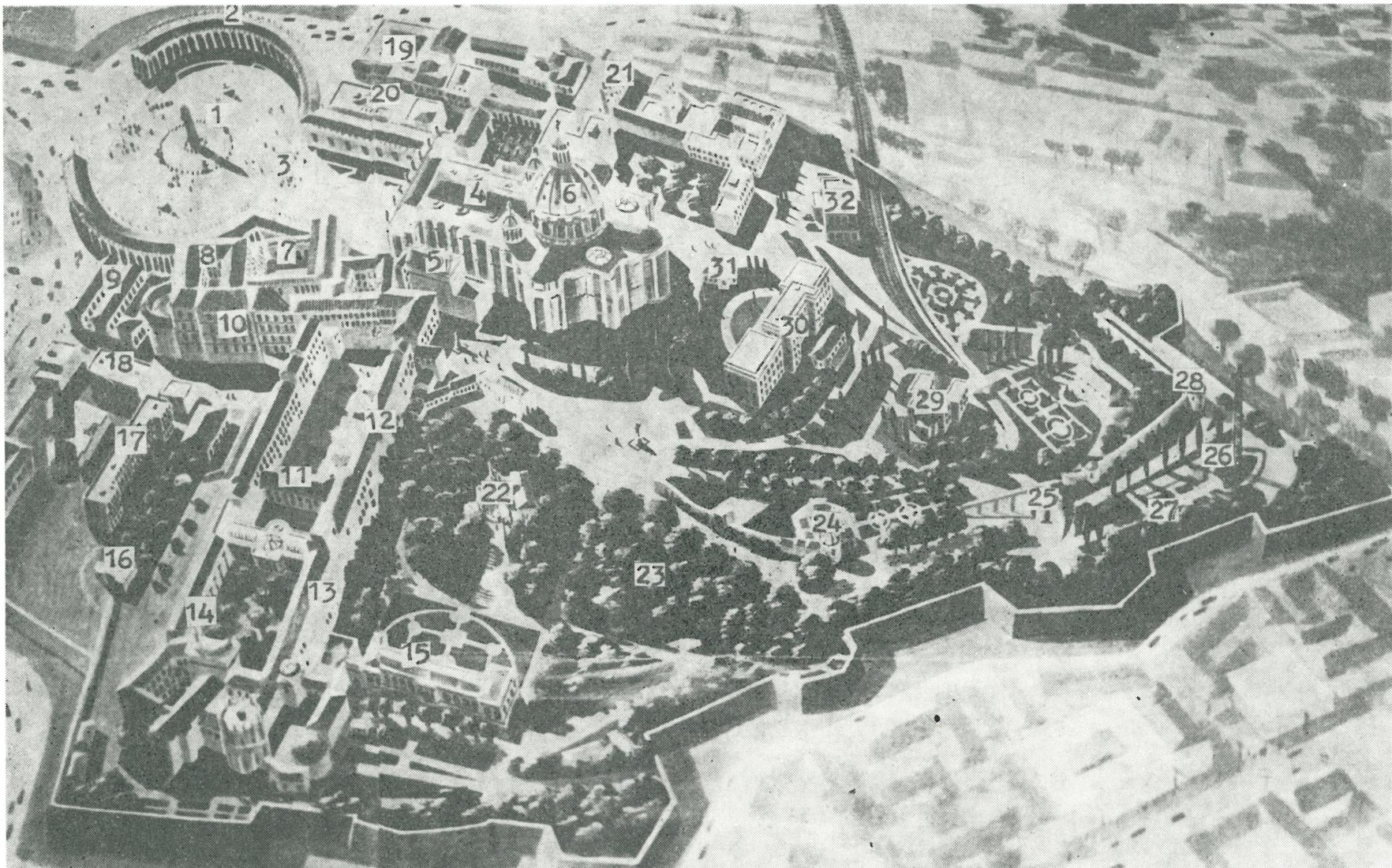
Už samotný názov vela hovorí o charaktere družstva, ktorého výrobky sa vyznačujú jednoduchosťou foriem a používanými materiálov. Totiž Lad znamená harmonický poriadok. Umelci zdržali v drúzstve vypracovať vlastný štýl komponovania nábytku, látok, keramických a kovových predmetov, pričom vychádzali z tradícií a ľudového umenia, ktoré je tak blízke srdciom obyvateľov našej oblasti. Vďaka Ladu sú opäť módne zrebné látky, ako koberce domácej výroby, ľanové servítky či sosnový nábytok. Lad získal mnoho úspechov na zahraničných výstavách a teší se vekému záujmu aj u domáčich zákazníkov. Výrobky družstva sa totiž zhodujú so všeobecnou tendenciou štýlového, ale zároveň prostého zariadenia bytov, bez zbytočných architektonických efektov. Treba sa len tešiť, že existuje družstvo, ktoré vie vyjsť naproti požiadavkám zákazníkov s atraktívnymi a súčasne umelcami výrobkami.

Veľký záujem návštěvníků výstavy vzbudzovali rôzne úžitkové látky, prikrývky s peknými vzormi, dekoráne gobelíny s krajinkami, žánrovými scénami alebo prírodnými motívmi (kvety atď.). Zaujímavé boli aj gobelíny pre reprezentačné interiéry, napr. s piastovskými orlami a pod.

Dúfame, že to nebola posledná výstava umelcov z hlavného mesta. Idea je krásna a vyplati sa v nej pokračovať.

EUGENIUSZ KACZMARCZYK

ŽIVOT 3



V dňoch od 2. do 10. júna 1979 sme hnoštili v Poľsku pápeža Jána Pavla II. — Wojtylu, hlavu Vatikánskeho štátu.

Tento najmenší štát na svete rozprestiera sa na ploche 44 hektárov v západnej časti Ríma, má ok. 1000 obyvateľov a je strediskom úradov a inštitúcií rímskokatolickej cirkvi. Územie Vatikánu je obklopené múrom a tvorí komplex architektonických pamiatok, palákov a chrámov, ako aj iných budov, z ktorých najdôležitejšie sú označené na našej snímke.

1. Obelisk z Neronovho cirkusu; 2. Stĺporadie Berniniho; 3. Námestie sv. Petra; 4. Bazilika sv. Petra, postavená nad hrobom sv. Petra; 5. Sixtínska kaplnka (pisali sme o nej v č. 12/78); 6. Kupola Michelangela Buonarrotiho; 7. Nádvorie sv. Damaza; 8. Apartmán pápeža; 9. Kasárne švajčiarskej gardy; 10. Pápežský palác; 11. Vatikánska apoštolská knižnica; 12. Vchod do múzeí; 13. Vatikánske múzeum, ktoré navštěvuje ok. 13 tis. osôb;

denne. V r. 1972 pápež Pavol VI. otvoril v ňom nové miestnosti moderných diel s náboženskou tematikou; 14. Belvedér; 15. Pinakotéka (múzeum moderného umenia) otvorené v r. 1932, v ktorom je o.i. Rafaelova sála; 16. Garáže; 17. Byty úradníkov; 18. Sídlo vatikánskeho denníka *Osservatore Romano*, ktorý vychádza od roku 1861 pätkrát týždenne, v anglickom, francúzskom, nemeckom, španielskom a talianskom jazyku; 19. Palác Sv. oficiá;

20. Petrianum (múzeum); 21. Rezidenčie cudzincov; 22. Domček pápeža Pia IV.; 23. Vatikánske záhrady; 24. Astronomické observatórium; 25. Lurdská jaskyňa; 26. Vatikánska rozhlasová stanica založená v r. 1931. Vysiela program v 45 jazykoch, má jednu z najvyšších anténových veží na svete; 27. Športové zariadenia švajčiarskej gardy; 28. Veža sv. Jána; 29. Etiópske kolégium; 30. Civilná správa; 31. Sv. Štefan abeinský; 32. Stanica.

MYSLÍM, ŽE JSEM TENKRÁTE ŠÍLIL, Každa žilká hrála, krev byla rovára.

Byla teplá, avšak tmavá letní noc. Sirnatý, mrtvý vzduch posledních dní bol se konečne sbalil v černé mraky. Bouřný vítr je zvečera mrskal pred sebou, pak se rozhucela mohutná bouř, zapraskal liják, a bouř a liják trvaly až do pozdní noci. Sedél jsem pod drevenými arkádami hostince „U tří lilií“, poblíž Strahovské brány. Malý to hostinec, četnější tenkráte navštívený jen vždy v neděli, kdy tu v salónku při pianě bavili se tancem kadeti a desátníci. Dnes byla zrovna neděle. Sedél jsem pod arkádami u stolu poblíž okna sám a sám. Mocné hromy skoro ráz na ráz burácely, liják tloukl do taškové střechy nad mnou, voda srčela v stříkavých potůčkách k zemi, a piano mělo uvnitř salónku jen kratičké oddechy a vždy zas se rozsvonilo znovu. Chvílkami hleděl jsem otevřeným oknem na točící, smějící se páry; chvílkami zas zahleděl jsem se ven do tmavé zahrádky. Někdy, když šlehnul jasnější blesk, viděl jsem u záhradní zdi na konci arkád bílé hromady lidských kostí. Býval zde druhy hřbitůvek a právě tento týden vykopali z něho kostry, aby je převezli jinam. Půda byla ještě rozryta, hroby otevřeny.

Ale vydržel jsem u svého stolu vždy jen na krátký čas. Vždy jsem se zas zdvihнул a přikročil na chvílku k do-korán otevřeným dveřím salónku, abych na tančící se podíval bliž. Vábilo mne tam krásné, as osmnáctileté dívče. Štíhlý vzrůst, plné, teplé formy, v týlu přistížený volný černý vlas, obly hladký obličej, světlé akrásné dívče! Zvláště ale mne vábilo to oko její. Jak voda jasné, jak vodní hladina záhadné, takové neúkojně, které ti přivolává ihned slova: „Spíše se nasyti oheň dřev a moře vod, než krásnotu nasyti se mužů.“

Tančila skoro ustavičně. Ale dobré pozorovala, že vábí zraky moje. Když tančila kolem dveří, mezi nimiž jsem stál, vždy upřeně se zadívala na mne, a když tančila salonkem dál, viděl a cítil jsem, že při každém otočení zavazuje její zrak o mne. Nepozoroval jsem, že by byla s někým promluvila.

Jíž zase jsem tam stál. Zraky naše se ihned setkaly, ač dívče stálo v řadě poslední. Čtverylka se chýlila ku konci, pátá tura dozněla, vtom veběho jiné děvče do sálu, udýchané a promoklé. Prodralo se až ku krásnooké. Hudba začala pravě turu šestou. Mezi prvním řetězem šepťala přibylá krásnooké něco a tato kívala mlčky hlavou. Šestá tura trvala trochu dýl, komandoval ji svížný kadetik. Když byl konec, pohlédla krásnooká ještě jednou ke dveřím zahradním, jak šla ku předním dveřím salónku. Viděl jsem ji, jak venku si dává svrchní šaty přes hlavu, pak zmizela.

Šel jsem a usedl zas na místo své. Bouř začala teď jakoby znova, jako by ještě nebyla si ani zahložila; vítr hučel silou novou, blesky tloukly. Poslouchal jsem v rozechvění, ale myslil jsem jen na to dívče, na ty zázračné

oči její. Na cestu domů nebylo beztoho ani pomyslení.

As po čtvrt hodině zas jsem se podíval ku dveřím salónku. Zde stála krásnooká opět. Rovnala si promoklé šaty, utírala vlhké vlasy a starší nějaká družka jí pomáhala.

„A proč jsi šla v té nehodě domů?“ tázala se tato.

„Sestra přišla pro mne.“ Hlas její slyšel jsem teď po první. Byl hedvábně měkký, zvučný.

„Stalo se něco doma?“
„Matka zrovna umřela.“

Zachvěl jsem se. Krásnooká se otočila a vystoupla do samoty ven. Stála vedle mne, zrak její spočíval na mně, cítil jsem ruku její vedle třesoucí se ruky své. Uchopil jsem ji za tu ruku, byla tak měkká.

Mlčky jsem táhl děvče dál a dále do arkád, děvče následovalo volně.

Bouř dostoupila teď svého vrcholu. Vítr hnul se jako příval vodní, nebe i země ječely, nad hlavami se nám výlely hromy, kolem nás jak by mrtví řvali z hrobů.

Přitiskla se ke mně. Cítil jsem, jak se mi k prsou lepí vlhký její šat, cítil měkké tělo, teply, sálající dech — bylo mně, jako bych musil vypít tu zlotříhou duši z ní!

(Z POVÍDEK MALOSTRANSKÝCH OD JANA NERUDY)

U TŘÍ LILIÍ

1876



František Hečko

ČERVENÉ VÍNO

DAJTE ŽIAČIKA DO ŠKOLY

(úryvok 11)

Skončila sa prvá svetová vojna, ktorá priniesla toľko neštastí a trápenia vo Vlčindole. Urban Habdža a ďalší vinochradníci, čo ostali nažive, vrátili sa domov. Demobilizovaní vojaci i ostatní obyvatelia ovládnuti túžbou po slobode a sociálnej spravodlivosti sa obrátili proti miestnym prízivníkom a začali drancovať krčmy, obchody a statky. V Zelenej Mise sa tento hnev ľudu vyvýšil najmä na miestnom krčmárovi Smádnom Volovi. Medzitým vo Vlčindole vzdal sa richtárstva Vendelin Babinský a na jeho miesto zvolili Urbana Habdžu. Kristína i Magdalénka už vyzdraveli. Zanedlo však umiera starý otec, bohatý gazda Michal Habdža, a necháva v závete polovicu majetku vnukovi Markovi, ktorý má čoskoro skončiť základnú školu. Jedného dňa majú Habdžovci návštenu...



Do chalupy vo Vlčich kútoch s biele-červenými obrovávkami nad obloktmi (kde je pribitá tabuľa s nápisom „STAROSTA OBCE VLČINDOL“) prišiel ľud s okuliarmi na očiach, nesťarnýmladý a zarastený na brade ako capko. Kristína mieni ho vyprevadiť hneď odo dvier s nevŕlými slovami: „Nekúpime nič!“, ale vlčindolský učiteľ Koloman Mokuš, ktorého si pre bradatého temer ani nevšimla, už kričí na Urbana, vychodiaceho z dvier:

Toto je riaditeľ vinochradníckej školy zo Západného Mesta: ide k vám, či mu, reku, nedáte syna do školy?

Bradatý, teraz už riaditeľ, hoci sa ponáša na agenta zo súkenné fabriky, úctivo si skladá z hlavy čiapku, dosť ošumelú a vyblednutú, a podáva Habdžovcom ruku.

Habdžovci prijímajú bradáča skoro polonábožne, akoby ho už boli predtým niekde a pri doborom diele videli.

No ako prúdi reť, v ktorej každé desiate slovo je nezrozumiteľné a treba ho vysvetlovať, najmä riaditeľovi a Kristíne, dozvedá sa „milostípani starostová“, že bradatý naozaj prišiel vabiť Marka do školy. A len čo sa jej v hlave rozliezlo, že by sa jej mal zapotrošiť na dva roky do Západného Mesta, červené ruže akoby lupeň za lupeňom odpadávajú jej z líc a tvár sa jej farbí do studenej bieloby.

Ledva si prišiel z vojny ty, Urban, už zasa mám stratit Marka? — proti sa bolestne a tak presvedčivo, že mužskí pri stole majú čo robiť, aby širokými slovami poupechávali na srdeci tejto matky všetky otvorené diery, ktorí vytiekajú žial. Dnu v prsiach cíti prudkú bolest: aj by rada mala zo syna školáka, aj nevie sa spriateliť s myšlienkovou, že odíde z domu. Ukrutne ho má rada: takou mierou materinskéj lásky, že ju v tejto chvíli až zaliaje.

Medzitým troje dospelých mužských úst útočí na ňu na spôsob ofenzívny. Riaditeľ Markovi dokonca výká, a on vyskáanie počuje sebe adresovať po prvý raz v živote. Nerozumie všetkému, čo bradatý vráví, len cíti, že je to pekné a dobré. Po dlhom vysvetlovaní, čo všetko sa bude učiť, čo všetko čítať, čo všetko robí, a že v Vlčindole nebude v škole sám, ale spolu s Kristovým Jakubom, Mačinkovým Liborom a možno aj s Jožkom Bolebruchovým, hoci posledného nemá vo veľkej láke, prudko a červený v tvári sa rozhoduje slovom: „Pôjdem!“

Vtedy začne Kristína hlasno plakať. Syn sa zvráta k matke a vidí, kolké more úzkosti má v očiach. Je trocha aj v pochybách, či neodvolať slovo. Neznáša dobre slzy, a pritom má mat-

ku rád: jestvuje medzi nimi priam zá-zračná láska, utvrdená ešte v spoločnom hrdinovstve vojnovej rokov.

— Mamenka, strašne vás mám rád. A nepláchte. Budem sa v tej škole tak mocne učiť, že bude svet oči otvárať. Len povedz až vy, že ma pustite... Ved' ja sa podchvíľou prídem na vás podiťat (...).

Kristína inak rada mať nevie, len veľmi. Objatie sa rozpája a obracia smerkom k stolu. Matka pohládza si syna po hlave a slabikuje v doznie-vajúcim pláči do očí raditeľovi:

— Ja už nedbám... nech ide...

Marek si musí sadnúť k stolu. Riaditeľ kladie pred neho hárok papiera a Urban zhľadáva pero s atramentom. A bradatý riaditeľ diktuje. Najprv titul: „Reditelstvo Státní vinařské školy v Západním Měste“. A Marek píše krásnym rukopisom: „Zeditelství státní vynařské školy v Západním Měste“.

— Máte? — pýta sa riaditeľ, hoci viď, že Marek píše nevyzvýkle rýchle. — Jako synek vinaře žádám o laskavé přijetí... a svoji žádost odůvodňuji... a přikládám křestní list a školní vysvědčení... a prosím o udělení stipendia... S veškerou úctou! Marek Habdža.

Kristína, čo Marek píše, podíde k Urbanovi, ktorý sedí na stoličke, díva sa mu cez hlavu na robotu svojho najstaršieho dieťaťa a rukami stiská mužovi plecia. Oči má plné úžasu: spola radostného a spola bolestného. A keď je pišárske dielo hotové, vráví neprítomne:

— Tak mi to pripadá, ako keby nás Marek podpísal veksel (...).

Lúčenie je ľahké. Urbanov kufrík, opatrený novou zámkou, je už naplnený kopcom, i batoh s hlavnicou, konškou prikrývou a hrubšími šatami je už zviazaný. Kristína poplakáva, i Magdalénka. A Marka pobolieva srdce. Parom ho vie, čo to je — to isté, čo cítil v prsiach, keď otec odchodzi z domu:

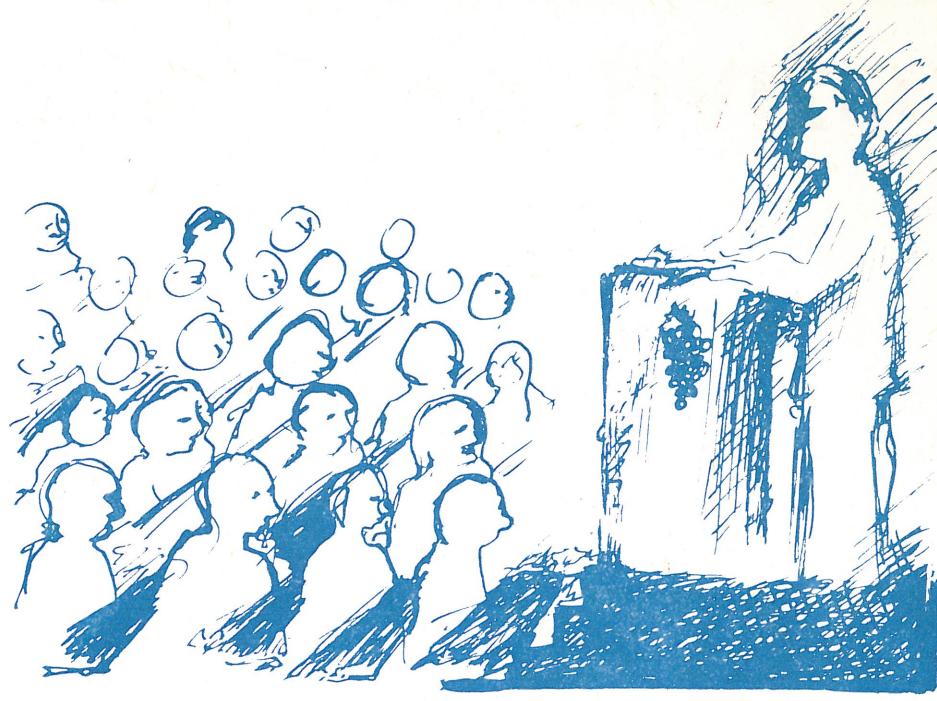
— Tak mi to pripadá, ako keby nás Marek podpísal veksel (...).

Vidí matku stáť celkom dolu, na dne svetského priepladiska. A lutuje, že odchodi. Vtom ho pritíka k zemi najväčší kus lásky tej, ktorá je stvorená len na to, aby ustačne trpela. Ale nie: vie ona aj povzbudiť. Aha: sprostred srdca vyberá si práve slová najpôsobivejšie a dužnaté ako granátové jablká a celou silou hádže ich do brehu. Rozrážajú Markov eit i rozum zároveň. Zapisuje si ich na najčistejší list svojho svedomia, aby mu pomáhalo lovíť ľudskú vzdelenosť a dobývať veľký svet. Sú to slová múdre a výstražné, aké vie vydáť zo seba len matka, ktorá je ranená nekonečným milovaním.

— Synáčik môj, nedaj sa, keby sa čo robilo! (...).

V prvé dva týždne, kym sa nezačalo oberať hrozo v školskom vinochrade, prichodilo žiakom vinochradníckej školy predpoludním sedieť v učebni a po poludni babať sa s kaidečím v záhradách: zeleninovej, ovocnej i okrasnej. Za ten čas sa medzi sebou nielen zoznámili, že už nezabúdali svoje priezviská a krstné mená, ale aj spriateľili. Riaditeľ Mikoláš Aleš povytváral z nich skupinky, pospájal lepšie s horšími, usilovnejších s ľabavejšími, Slovákov s Čechmi a hlavne pevnnejších so slabšími. Bol vo veku, keď ľudom jeho triedy velmi záleží na dobrej akosti práce.

Iba Marek Habdža je pre neho otázkou. Je plachý, tichý, poslušný, robotný, a predsa sa v ňom nevyszná. Zdá sa mu, že chlapča je obrastené tvrdou škrupinou, cez ktorú ani z neho von ani zvonku do neho nič nepreniká:



nežaluje sa, nechváli, neteší sa, nepodkladá sa, nekamarati, nehevá, nespýtaje sa. Nepočút o ňom ani dobré, ani zlé. Akoby ho v škole pri vyučovaní a v záhradkách pri robote ani nebolo. Nie div, že riaditeľ väzne pochybuje o odporučajúcich slovách Kolomana Mokuša, ktorý mu, keď bol vo Vlčindole, niekoľko ráz zduplikoval, že dostane do školy žiaka zázračne nadaného. On vidi inšie: je to žiak nenadaný, podpriemerný, dedične zaťažený, slovom ak má pravda vyjsť navrch, súci koník do roboty, ale zato život neradostný a nepresvetlný.

Má vlastne pravdu. Marek Habdža sedí v učebni ticho, pozorne, trpezliv, ale nechápe nič. Mätie ho česká reč. Iba z jednej tretiny rozumie tomu, čo vráví riaditeľ s učiteli, no nezrozumiteľné dve tretiny českých slov priečia sa mu v hlave do podoby nepreniknutelného plota, a tak mu vlastne uniká i prvá tretina zrozumiteľnosti. Nič, akokolvek sa premáha a cez stisnuté zuby si cedi matkine slová: „Nedaj sa, keby sa čo robilo!“ — nič z toho, čo počuje a vidí, nevyládze sa mu vpiť do pamäti. A ako bežia dni, prichodí k bolestnému poznaniu, že je sprostrek. Českí žiaci vedia všetko, na čo sa ich len učitelia spýtajú. Ba vedia toho aj viac.

V piatok predpoludním riaditeľ káže žiakom písat úlohu. Nebude diktovať on, ako to robí, lebo učebnicu neniejú, ale žiaci majú písat sami. Chce, aby napísali, ako sa u nich občerá, prešuje a narába s muštom. Chvíľu vysvetľuje ako písat, čo písat, odkiaľ a pokiaľ, odporúča hneď sa dať do roboty, nebáť sa a dľho nepremýšľať. Potom zalezie za katedru a stadiaľ sa díva na mordovačku svojich zverenkov.

Marek Habdža pohládza papier láska v pohládom. Dvihá hlavu a skrúca ju po triede: všetci spolužiaci už písia. Oči sa mu stretnú s očami riaditeľovými:

— No, Habdžo, do toho, ukažte, co umíte!

Marek sa usmeje a vezme do rúk ceruzku. Je tupá. Nožíkom od Luckinho otca ju priostri. A v záhlaví čistého hárku krasopisne kladie literu k literu: OBERAČKA VO VLČINDOLE. Je mu tak dobre na svete ako ešte nikdy.

Ceruza beží mu po papieri sama. Skáče mu na bledobelasých linajkách papiera ako motyka robotníka po okrajalej zemi pri jarnej kopačke. Aj tie papierové riadky dostávajú podobu viničných radov: čo treba na papieri naplniť písmom medzi linajkami, to isté mu bolo prekonáť v radoch medzi rečovými pínikmi: naplniť ich robotou. Aké je to podobné!

Riaditeľ Mikoláš Aleš už bol zišiel z katedry. Prešiel niekoľko ráz medzi radmi lavíc tu potlápkajúc spoteného žiacka po pleci, tu pokrútiac hlavou nad poloprázdnym papierom, no vždy sa len pristavil pri vlčindolskom hrdinovi. A napokon už aj ostal stáť ticho za ním a hladieť vyjavene cez jeho plece. Riaditeľ nečítal, ale i tak je plný úžasu: ako mu vidi klíči semeno s najtvrdšou šupkou a ucho mu počuje z košlákovej škrupiny kľuť sa život s mocným zobákom: škrupina puká, praská, rozpadáva sa.

V sobotu ráno žiaci vinochradníckej školy napnuto čakajú, čo povie riaditeľ na ich úlohy. Riaditeľ ani nezapisuje do triednej knihy, ako má vo zvyku. Hneď sa prehrabáva v papieroch. Vráví, že s úlohami je vo všeobecnosti dosť spokojný. O českých žiakoch ve-

del, že ich napišu dobre, ale myslí, že chlapci, čo vychodili mešťianky, predsa len pritlačia ceruzy tuhšie. Všetci majú dvojky. Päť hárkov s českými úlohami odkladá na kraj katedry. A už sa s milým úsmevom ponára do slovenských tvári: Bolebruch a Mačinka, Daxner a Simonides, Fekete a Kríž. Chlapci vstávajú a napínajú sluch. Všetci majú dvojky. Riaditeľ ich chváli, že sa to ponáša na pochlebovanie. Dlhia sa s nimi zaoberá. Celú štvrtodinu. Vidieť, že mu prirástli k srdcu. Vráví dokonca čosi o statočnosti. Že by im bol dal rád aj jednotky, ale — nemohol. Potom nasledujú trojkári. Tých je dvanásť. Riaditeľova privetosť o stupeň schladla, ale o čo je studenší, o tolko viacej rád a ponaučení z neho vychodí: usilovať sa, učiť sa, pozor dávať, pýtať sa, keď nerozumejú. Náhle je hotový, pichá oči do Ignáca Hrču a Jakuba Kríza. Dudre, dohovára, zlostí sa. Prirovnáva ich telensné siláctvo k ich duchovnej chudobnosti. Tvrď, že dobré ani neporozumel, čo načarbal. A zlostí sa, už ani teraz, čo im to vráví, neberú si to doštočene k srdcu. Naozaj — akoby im bolo všetko jedno, že majú najhoršie známky — štvorky! Vyháňa ich dokonca z miest, ktoré si obsadili, a prideluje im nové sediská: medzi českými žiakmi, odtiaľ dvoch presadzuje na ich miesta. A Čechom prikazuje starať sa o nich. To pokladá za ostatnú dobrú možnosť v prospech týchto tupákov.

Po tejto preť trpkej operácie nalieva sa riaditeľovi tvár skoro až nábožným blaženstvom. Rozšírenými očami pohládza postavu Marka Habdžu a chvíľu sa na neho dívá. A usmieva sa. Tak ako vlastný otec. Marek vstáva v lavici. A trasie sa od očakávania. Prečo si riaditeľ nechal naostatok práve jeho úlohu? Celá trieda, všetky oči spredu, z bokov i zo zadu, kole ho očami. Je ticho ako v kostole. Žiaci, keď sa riaditeľ obrátil k Markovi, očakávali prúd tvrdých výčitiek, ale hneď ich zmiala usmiate tvára pána školy, vyformovaná do nežnosti.

— Vaše písemka, Marek Habdža z Vlčindola, je nejlepší!

Marek sa trhá, akoby sa ťakal, pozerá najprv na riaditeľa, či mu nevrávi posmešne, potom skrúca oči na spolužiakovvlavo i vpravo, či sa nesmejú, a napokon klopí zrak a vešia hlavu. Zdnuka, z písia tlačí sa mu do hrdla gúla horúčosti; zastavuje mu dych.

— Učím již tricet let, ale takovou skvelou úlohu mi ještě žák nenapsal! Dal jsem vám na ni jedničku!

Marek dviha hlavu. Ocitá sa v stare, ktorý nemožno slovami vypovedať a literami opisať. Z očí padajú slzy. A jache:

— Ďakujem vám pekne, pán riaditeľ!

— Já dekuji, vám, milý chlapče! — Vstane, vyjde spoza katedry a kráča k Markovi, podávajúc mu ruku. — Vaši písemnou práci pošlu do redakcie Vinohradnických listov, aby jí uveřejnili v besedenici! A pod vašim jménem!

Marek je prekonaný i zvonka i zdnuka. Všetko, čo sa v ňom priečilo, je polámané. Ako vtedy, keď do zelenomiskej školy, keď bol prváčatom, vošli prababička. Strašne je rád. Keby to doma vedeli, ako by boli radi! Mamenka by sa hneď rozplakala. A tatenko by pyšne precedili cez zuby: „Co sa čudeješ, ved' je Habdža!“

POKRAČOVANIE V BUDÚCOM
ČÍSLE

OŽIVIŤ KACVÍNSKY SÚBOR

Keby sme hľadali súbory, ktoré ochotnícke tradície ľudovej tvorivosti kultivujú najdlhšie, patril by k nim nepochybne folklórny súbor MS KSČaS v Kacvíne. Totiž začiatky ochotníckeho uměleckého hnutia v tejto obci sahajú do prvej polovice tridsiatych rokov tohto storočia, kedy mestný organista Jozef Židek zorganizoval skupinu mladých ľudí a načičieli s ňou zaujímavý program nazvaný Spišská svadba. Na tento a ďalšie súbory, ktoré vznikli počas vojny a hned po nej, nadzviazať miestna skupina KSČaS v Kacvíne, keď v r. 1957 zorganizovala nový súbor vedený znamenitým muzikantom a kapelníkom miestnej dychovky kr. Jánom Vojčíkom, ktorý s menšími prestávkami pôsobí podnes.

Súbor, v ktorom sa za tieto roky vystriedalo stovky ochotníkov, dosiahol rad nepopierateľných úspechov. Jeho program obdivovalo obecenstvo z Varšavy, Krakova, Zelova, Lasku, Rabky, Nového Targu a na Slovensku z Banskej Bystrice a Martina, nehovoriac už o početných krajanoch zo Spiša a Oravy.

Prečo spomínam tieto fakty, o ktorých Život kedysi neraz písal? Totiž v poslednom období značne ochabla práca tohto donedávna znamenitého ochotníckeho kolektívnu. Učinkuje len obdobne, čo sa nepochybne odráža nepriznivo na jeho úrovni. Prejavilo sa to už na jeho predvádzanom vystúpení na jubilejných oslavach 30. výročia našej Spoločnosti v Krempachoch.

Naskytá sa otázka, či možno dopustiť, aby súbor s vyše 40-ročnými tradíciami, ktorý bol pýchou MS v Kacvíne a preslávil túto obec široko-ďaleko, nadále takto „živoril“ a existoval prakticky len kvôli štatistike? Niet pochybnosti, že kacvinskym krajanom záleží na práci svojho súboru a iste by chceli, aby ich mal kto dobre reprezentovať na všetkých podujatiach našej Spoločnosti, ale aj mimo nej.

Čo si o tom myslia najviac zainteresovaní — ochotníci? — Som členkom súboru už mnoho rokov — hovorí Helena Kovalčová — rada v ňom učinkujem a som presvedčená, že podobne zmýšľajú aj ostatné dzievčatá. Chyba je však v tom, že nemáme stáleho

vedúceho, ktorý by sa venoval len súboru, organizoval ho a viedol pravidelné nácviky. V posledných rokoch to robil kr. Ján Molitoris, aj to iba vtedy, keď sme mali niekde vystupovať. Potrebovali by sme aj pomoc choreografa, aby nám obohatil program. Začiatí sa však o nás nikto nestará...

— Neboli sme aspoň desať rokov na Slovensku — podotýka Helena Židková — kymiekteré súbory z iných miestnych skupín boli už viačkrát. Podľa mňa mal by naš súbor čo najčastejšie vystupovať, čo by každého podnecovalo k načiččovaniu a vzbudzovalo záujem o učinkovanie. Okrem toho treba venovať väčšiu starostlivosť náboru chlapcov do súboru, lebo naposledy v Krempachoch vystupovali skoro same dievčatá.

Sú to problémy — a hovorili o nich i ďalšie členky — ktoré treba čo najskôr vyriešiť. Výbor MS mal by sa vážne zamyslieť, ako vybaľiť otázkou vedúceho. Vedľa radoch miestnej skupiny sú predsa mnohí členovia bývalých súborov, ktorí by svojimi skúsenosťami mohli veľa pomôcť. Napokon niekterý z

nich mohol by sa zúčastniť choreografického kurzu, aký pre vedúcich súborov organizuje Matica slovenska.

Je sice pravdou, že mnoho mládeže, najmä chlapcov, odchádza do práce mimo obec a z tohto dôvodu je menej kandidátov do súboru. Avšak neodchádzajú všetci. Napokon pri nábore treba hľadať predovšetkým mladších kandidátov (a tých predsa nechýbuje), čo by obmedzilo rotáciu členov a súčasne zaručovalo ich dlhšiu pôsobnosť v ochotníckom hnutí. Samozrejme mali by sa do toho zapojiť členovia MS, podobne, ako to donedávna robili mnohé kacvinské krajanky, ktoré same prihlasovali svoje dcéry do súboru. Preto o dobré tanecnice či speváčky nikdy nebolo nádze, aj keď sa ich ochotnícka pôsobnosť končila spravidla v momente výdaja. Vôlakedy pôsobila v Kacvíne aj znamenitá ľudová kapela, bolo by teda načim zorganizovať a vykoliť podobnú sláčikovú skupinu, ktorá sa predsa najviac hodí k folklórnemu súboru.

Väčšiu pozornosť kacvinskym ochotníkom mal by venovať aj kultúrny inštruktor a Ústredný výbor KSČaS (v ktorom sú dva členovia z tejto obce) a zabezpečiť im aspoň obdobnú choreografickú pomoc. Už len za dosiahnuté výsledky si to iste zaslúžia.

JÁN SPERNOGA

VYTRVALÁ DIAL'KÁRKA

K športovcom, ktorých možnosti sa už dnes hodnoti v meradle olympijského finále, patri nepochybne aj znamenitá československá diaľkárka JARMILO NYGRÝNOVÁ.

Pozná ju skoro každý, kto sa o šport čo len trošku zaujíma. Táto 26-ročná dlhohná dievčina s veľkými zelenými očami a dlhými gaštanovými vlasmi preteká už vyše 11 rokov v reprezentačnom družstve ČSSR a za toto obdobie si už „vyskákala“ nejednú medailu, nejeden úspech.

Už ako žiačka základnej školy upozornila na seba skvelými fyzickými podmienkami a rýchlosťou, čo ju akoby predurčilo práve k pestovaniu skoku do diaľky, ktorému ostala verná podnes. Kedže bola veľmi nadaná a vytrvalá, čoskoro patrila k najlepším dorasteneckým diaľkárikam v Československu. Kedže ju neskôr nominovali do národného družstva na juniorské majstrovstvá Európy, vybojovala zaslúžene, aj keď trochu nečakajom zlatú medailu.

Ako seniorka si zatiaľ najúspešnejšie počína na halových majstrovstvách Európy, kde získala dve zlaté (o.i. v San Sebastian) a jednú striebornú (v Rotterdame) medailu. Na olympijských hrách v Montreale v r. 1976 obsadila dobré 6. miesto. Menej sa jej však darilo na európskych šampionátoch, ktoré sa konali na otvorených štadiónoch. Štartovala na nich trikrát a až posledné ME, ktoré sa konali vlni na strážovskom štadióne v Prahe, jej prinesli úspech. V silnej konkurencii vybojovala totiž bronzovú medailu. Pripomeň-

me, že na týchto majstrovstvách Villa Bardauneskineová (ZSRR) vytvorila v skoku do diaľky fantastický svetový rekord — 7,09 m.

V poslednej sezóne Jarmila Nygrýnová akoby dosiahla pretekársku zrelost. Totiž pred niekoľkými rokmi spolu s trénerom Konstantinom Gemovom prepracovali rozbeh, aby všetkých ešte násť krokov vykonávala zoširoka, v diaľkárskom rytme, s patričnou razanciou. Výsledkom bol aj nový československý rekord — 6,74 m, ktorý vytvorila tesne pred majstrovstvami v Prahe.

O Jarmile Nygrýnové sa hovorí, že je to veľmi vytrvalá, až tvrdohlavá pretekárka. Vie sa dokonale pripraviť a „načasovať“ formu na všetky najdôležitejšie podujatia. Pritom na každých pretekoch húževnatá bojuje do poslednej chvíle. Napr. svoj rekordný výsledok dosiahla v poslednom skoku.

Táto charakterová črta jej veľmi pomáha aj v osobnom živote. Preto ani nie div, že popri aktívnej športovej činnosti a náročným sústavným tréningom dokázala úspešne zaviesť štúdiu na pedagogickej fakulte v Plzni, nedaleko dedinky Blovic, kde vyrástla, a začala študovať nový smer — psychológiu na Filozofickej fakulte Karlovej univerzity v Prahe.

V kolekcii športových trofejí Jarmily Nygrýnové, pretekárky ČH Praha, chybaju ešte olympijská medaila. Možno práve na OH v Moskve, na ktoré sa starostlivo pripravuje, podarí sa jej dosiahnuť tento veľký ciel.

JÁN KACVÍNSKY



Hviezdy svetovej estrády

DRUPI

Prednedávnom bol tento znamenitý taliansky spevák na 2-týždňovom koncertnom turné v Poľsku. Získal obrovský úspech, ako doteraz vari žiadenej vokalistu.

Kto to vlastne je? Nazýva sa Gianpiero Anelli a pochádza z Pavie pri Miláne. Spočiatku vystupoval v amaterských skupinách a snažil sa napo-

dobňovať Beatlesov a iných slávnych spevákov. Neskôr začal spolupracovať s autorskou dvojicou Riccardi-Albertelli, ktorí mu zabezpečujú repertoár až podnes. V r. 1973 vystúpil s prvou, prekrásnou skladbou tejto dvojice Vado via na festival v San Remo, ale portra mu udelila posledné, 33. miesto. Nebola to však porážka, lebo už o pár mesiacov sa tá istá skladba stala populárnym šľagrom v mnohých krajinách a dostala sa do väčšiny diskoték. Drupi neuspel ani na nasledujúcich festivaloch v San Remo, hoci mnohé ďalšie pesničky v jeho prevedení, ako napr. Due, Rimani, Sambario, Sereno è, Provincia sa čoskoro ocitli na poprednom mieste na viacerých listinách európskych šľagrov a iná, Piccola e fragile, sa v r. 1976 stala zároveň najobľúbenejšou pesničkou v Taliansku.

Drupi sa stal v Európe nielen známy, ale aj módný. Jeho pesničky spievajú v Amerike a vzbudzujú čoraz väčší záujem v socialistických krajinách. Drupi navštívil ČSSR a o jeho vystúpení recenzenti písali, že „bol esprávou bombou, ktorej explózia ochromila všetkých bez ohľadu na vek, záľubu a hudobné znalosti.“ V r. 1978 sa zúčastnil mimo súťaže na festival v Sopote, kde ho jednomyselne uznali za najväčšiu hviezdu tohto podujatia. Hodno ēste poznámenie, že za posledných 5 rokov vyšlo Drupimu 15 platení v mnohomiliónovom náklade, čo je taktiež dôkazom veľkej popularity.

Drupi ako každý Talian spieva o živote, o láske, snivej a sentimentálnej, ale nielen. V niektorých skladbách vyjadruje však aj jemný a sเนสเมลý protest proti bezradnosti mladých ľudí, ktorí pre vlastnú lenivosť sú odsúdení na nudnú existenciu.

naša foto-hádanka



Snímka predstavuje vynikajúcu českú divadelnú a filmovú herečku. Hrala v desiatkach filmov takých ako napr. Vyšší princíp, Vlčie diery, Noc na Karlštejne, Pod jezevčí skálou, Panna a netvor. Znamenitú úlohu vytvorila vo filme Lásky jedné plavovláskej, ktorý premietali aj v Poľsku pt. Miloté blondynki. Napište nám jej meno a pošlite do redakcie.

*

V Živote č. 4/79 sme uviedli snímku znamenitého slovenského herca Michala Dočolomanského. Knihy vyžrebovali: Anna Žolna z Chyžného, Katarína Bendíková a Anna Kurnátová z Novej Belej, Kristína Smrečáková z Malej Lipnice a Anna Gelatová z Falštiny.

ON A ONA

M.F. Neraz počas návštěv pozorujem, že niektorí hostitelia majú problém s náležitým prestieraním stola. Bolo by preto dobré, keby ste pripomnuli aspoň hlavné zásady, čo akiste zaujme mnohých čitateľov...

Niekto gazdiné sice hovoria, že nezáleží na tom, na akom tanieri jedlo je, len aby bolo chutné — ale je to mylná mienka. Slušne prestretý stôl je rovnako dôležitý, spríjemňuje stolovanie, svedčí napokon o našej kultúrnej úrovni.

Ako teda prestierame na obed, ktorý bude tvoriť napr. polievka, hlavné jedlo, kompot a múčnik? Predovšetkým stôl by sme mali prikryť čistým obrusom (stačí farebný, kym biely na slávnostnejšie priležitosť), ktorý tlmi cengot tanierov a príborov, chráni povrch stola a bráni tanierom klzať sa po stolovej doske. Často sa používa aj tzv. anglické prestieranie (malé obrúsky každému osve). Pred každým stolovníkom kladieme plynký a na ním hlbký tanier, naľavo od taniera

obrúskov, potom vidlička bodcami hore, zase napravo nož a vidlička. Pohár na nápoj kladieme nad nož, teda vpravo, lebo ho berieme do pravej ruky, zase misku na kompot dávame nad vidličku a po pravej strane misky kompotovú lyžičku. Uprostred pred tanierom pripravíme príbor na múčnik, a to lyžičku alebo dezertnú vidličku s držadlom k pravej ruke, prípadne dezertnú vidličku a nož (na múčnik, ktorý treba krájať). V tom prípade bude vidlička zlava a nož sprava.

Na stôl kladieme misu s polievkou, do ktorej vložíme naberačku. Každý si nabera sám, prípadne jedna osoba ostatným. Po polievke podávame misu s pokrájaným mäsem, misu s príkrmami a ostatné prídatky (všetko s patričnými podávacími príbormi), a každý si nakladá podľa chuti na tanier. V úzkom rodinnom kruhu však býva zvykom, že gazdiná nosí hlavné jedlo už na tanieri pre každého stolovníka osobitne. Kompoty sa podávajú v kompotovej miske s tanierikom, na ktorý odkladáme kôstky, budť sa rozdelia ešte pred obedom do misok či pohárov pre každého zvlášť.

TETA DORA



RYBNÍKY

ANTONÍN SOVA

Ty české rybníky jsou stříbro slité,
žihané temnem stínů pod oblaky,
vloženy v luhy do zeleně syté
jsou jako krajů mírné, tiché zraky.
Tu sluka steskne v rákosí blíz kraje
a kachna vodní s peřím zelenavým,
jak duhovými barvami když hraje,
se nese v dálce prachem slunce žhavým;
chlad s dechem puškvorec lukami stoupá
a s vůní otavy po kraji dýchá,
vzduch mírně chlazen vlnami se houpá
a něco jako věčný stesk v tom vzduchá.



**LUDIA
ROKY
UDALOSTI**

JÚN — ČERVEN

1.VI. Medzinárodný deň detí, ktorý schválilo Valné zhromaždenie Spojených národov v roku 1954.

1.VI.1804. Narodil sa Michail I. Glinka, hudobný skladateľ, tvorca ruskej národnej hudby. (um. 15.II. 1857).

3.VI. Ľudový sviatok

3.VI.1954. Umrel František Kafka, rakúsky spisovateľ, ktorý žil dlhé roky v Prahe. Stal sa známy až po smrti, kedy jeho knihy preložili do mnohých svetových jazykov a považuje sa za jedného z najväčších súčasných prozaikov (nar. 3.VII.1883).

5.VI.1967. Tento deň došlo k ozbrojenej agresii na Egypt, Jordánsko a Sýriu, ktorou sa začal dlhý konflikt medzi Izraelom a arabským svetom. Blízky východ sa stal ostrým zápalným bodom, ktorý ohrozuje mier na svete. Všetko úsilie o odstránenie konfliktu a jeho mierové, spravodlivé vyriešenie neprineslo podstatnejšie výsledky. Nevyriešila tento problém ani októbrová vojna v r. 1973, v ktorej skončil mýtus a neporaziteľnosti izraelských síl, ako aj nedávna separatistická zmluva, podpísaná medzi Izraelem a Egyptom za činnej spoluúčasti USA. Izraelski extremisti nadálej odmietajú všetky rozumné návrhy, predovšetkým nechcú uznáť právo Palestíncov na samourčenie, ktorých spravodlivú vec podporujú socialistické krajinu. Hodno poznamenať, že Jimmy Carter, ako prvý prezident USA uznal vo verejnom politickom prejave práva palestínskeho národa. Skôr alebo neskôr Izrael bude nútene súhlašiť s účasťou delegácie Organizácie osloboodenia Palestíny v rokovaniach. Bez toho je dosiahnutie pokroku v riešení konfliktu a mieru na Blízkom východe nemožné alebo celkom obmedzené.

6.VI.1799. Narodil sa Alexander S. Puškin, veľký ruský básnik, tvorca modernej ruskej literatúry (padol v súboji 10.II.1837).

6.VI.1944. Vylodenie spojeneckých vojsk na breži Normandska v okupovanom Francúzsku. Bola to najväčšia výsadkárska operácia v druhej svetovej vojne, ktorá spôsobila vznik západoeurópskeho frontu pravidelných ozbrojených síl spojencov. Po dvojnásobnom odkladaní termínu invázie, normanskú operáciu predchádzala dlhá a starostlivá príprava. Vylodenie hlavných síl predchádzalo možný nálet vyše tisíc bombardovacích lietadiel, vydarená výсадka troch parašutistických divízií v tyloch nemeckých vojsk, ako aj silná strelecká zábrana lodného delostrelectva, ktorá chránila miesto invázie. Na skoro 90-kilometrovom úseku poloostrova Contentin sa v tento deň vylodilo skoro 200 000 vojakov. Obrovská palebná sila umožnila v prvom dni útoku urobiť prielom v silne opevnenej nemeckej obrannej linii, zvanej Atlantický val. Hlavným veliteľom spojeneckých vojsk bol gen. D. Eisenhower. Utvorenie druhého frontu spojeneckých vojsk prispelo k osloboodeniu okupovaných západoeurópskych krajín a obsadeniu západného Nemecka po Labe. Avšak rozhodujúci bol východný front, kde sa sústredilo vyše 60% nemeckých síl.

9.—25.VI.1944. V týchto dňoch sa konala veľká bitka partizánskych oddielov Ľudovej armády, Sedliackych praporov a Krajinskej armády, ako aj sovietskych partizánov s 30 000-člennou armádou hitlerovských vojsk v Lipských a Janovských lesoch a v Solskom pralese.

9.VI.1939. Do Polska priletela z Piešťan skupina slovenských letcov, aby sa zúčastnila národnoslobodzovacieho boja proti nacistickému Nemecku.

10.VI. Deň pohraničiarov.

10.VI.1942. Zničenie Lidic pri Kladne v Čechách, uskutočnené v odvete za atentát na vojnového zločinca Reinharda Heydricha.

15.VI.1754. Prokop Diviš postavil v Přiměticích pri Znojmě v Čechách prvý bleskovod, tzv. meteorologický stroj.

16.VI.1919. Prešove bola vyhlásená Slovenská republika rám, ktorá existovala do 1. júla 1919.

20.VI.1944. Utvorenie Centra pre školenie polskej armády v ZSSR.

22.VI.1941. Útok hitlerovského Nemecka na Sovietsky zväz, ktorý sa skončil veľkým víťazstvom Sovietskej armády a bezpodmienečnou kapituláciou nemeckých ozbrojených síl, ako aj úpadkom III. ríše v máji 1945.

24.VI. Deň lodiarov, námorníkov, rybárov a vojnového lodstva.

27.VI.1919. Vyšiel zákon o zriadení Československej štátnej univerzity v Bratislave, pomenovanej neskôr Univerzítot Komenského.

27.VI.1978. Kozmonaut-vedec major Miroslaw Hermaszewski sa ako prvý Poliak zúčastnil vesmírneho letu na sovietskej kozmickej lodi Sojuz-10, ktoréj veliteľom bol plukovník Piotr Klimuk.

28.VI.1914. V Sarajeve bol spáchaný atentát na rakúsko-uhorského následníka tronu Františka Ferdinanda, čo bolo zámenkou pre vypuknutie prvej svetovej vojny.

28.VI.1945. V Polsku vznikla Dočasná vláda národnéj jednoty.

30.VI.1946. V Poľsku sa konalo Ľudové referendum, v ktorom rozhodná väčšina obyvateľov hlasovala za jednosnemovým parlamentom, upevnením demokratických premien Ľudového Poľska a za hranicami na Odre, Nise a Balte.



Ján Hala: Z cyklu Vážecké deti, litografia, 1933

NAJČISTEJŠA LÁSKA

Z lások je najčistejšia láska k deťom.
To hovorí vo veku múdrosti.
Človek len zriedka vie o niečom svätom.
Dieťa má gloriolu milosti.

Mám synov dvoch. Ich kožka číry hodváb.
Kvôli nej rád som hore, nejdem spať.
Chcem hladit ju, keď spia. Dňa bludný koráb
nechávam v prístav tento vetrom hnať.

Pohládzam ručičky, čo neporania.
Ešte sú kvetiny, čo len tešia.
Tu pravá záhrada je milovania.
Tu zabúdam, že veľkí Ľudia hrešia.

JÁN SMREK

slovník Života

(58)

POĽSKY	SLOVENSKY	ČESKÝ	POĽSKY	SLOVENSKY	ČESKÝ
dzieczyna	zver	zvěřina	dzieciątko	dievčatko	děvčátko
dzida	kopija	kopí	dzieczyna	dievča	dívka, holka
dziecię	dietă	dítě	dzieciarka	pletiarsky stroj	pletací stroj
dzieciństwo	detsvo	dětství	dzieciarka	panna	panna
dziedzic	dedič	dědic	dzieża	dieža	diže
dziedziczyć	dedit	dědit	dziecięcioł	d'atel'	datel
dziedzina	odbor	odvětví	dziękować	d'akovat	děkovat
dziedziniec	nádvorie	nádvorí	dzik	diviak	divoký prase
dziegieć	decht	dehet	dziki	divý	divoký
dzieje	dejiny	dějiny	dzikość	divošť	divokost
dziejowy	historický	historický	dzikus	divoch	divoška
dziekan	dekan	děkan	dzikuska	divoška	divoška
dzielić	deliť	dělit	dziobać	zobat	d'obat
dzielna	delenec (mat.)	dělenec (mat.)	dziobaty	rapavý	podobaný
dzielnica	štvrť (mesta)	čtvrt (města)	dziob	zobák	zobák
dzielnik	delitel (mat.)	dělitel (mat.)	dziobaj	dnes	dnes
dzielność	zdatnosť	zdátnosť	dziup-	dutina v	dutina ve
dzielo	dielo, čin	dílo, čin	la	stromě	stromě
dziennik	deník	deník	dziura	diera, jama	dira, jáma
dzienníkarz	novinár	novinár	dziu-	dierovaná	dutá
dzień	deň	den	rawka	tehla	cihla
dziergać	vyšívať	obšívati	dziurawy	deravý	déravý
dzierżawić	najímať	najímat	dziwaczny	čudáky	čudáky
dzierżawny	nájomný	nájemní	dziwak	čudák	čudák
dzięciątkować	decimovať	decimovat	dziwić	udivoval	divný, podivinský
dzięciątkoboista	desaťbojar	desetiboj	dziwny	čudný, divný	uvádět v údiv
dzięciątkobój	desaťboj	desetiboj	dzwon	zvon	zvon
dzięciątkolecie	desaťročie	desítiletí	dzwonica	zvonica	zvonice
dziety	majúci deti	mající děti	dziwieczeć	zvučet	zvučet

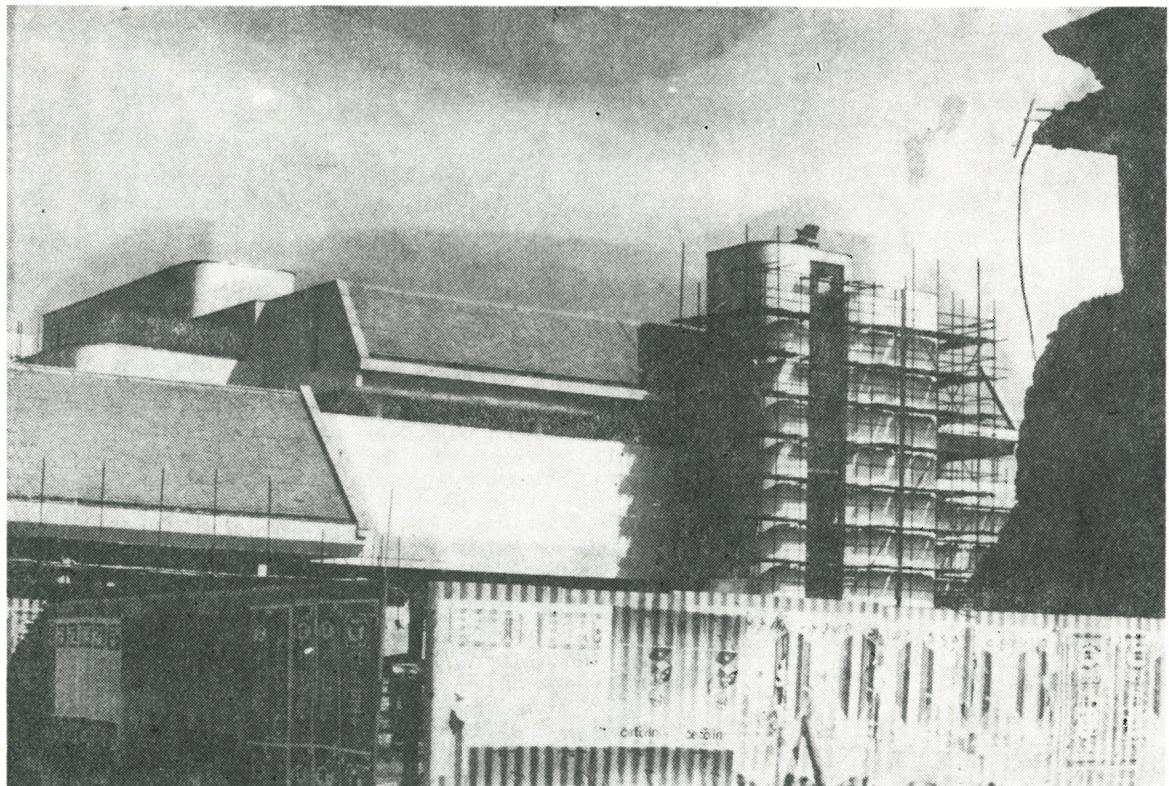
TRNAV

MESTO HS



Pomník A. Bernoláka (súsošie od J. Koniara)

Výstavba moderného obchodného domu v strede Trnavy.



stáva sa aj takto...

Na snímke: aktuálny — keď pišeme tie-
to riadky — ministerský predsedu Giulio
Andreotti.

VLÁDNÝ KOLOTOČ. Od r. 1945 — teda za 34 rokov — sa 37-krát menila vláda v Taliansku. Vládne krízy boli až príčinou dlhých období bez vlády, celkovo 1122 dní, teda vyše tri roky. Najdlhšie obdobie vlády trvalo 833 dní, najkratšie iba deväť dní.



GIBSON WAPOGI, 58 let, ženatý, otec dvou dětí, je u plemene Tolai ve velké vážnosti jako kouzelník. Koncem šedesátých let ho unesla kouzelnice z plemene Tolai na horu Kombiu u Rabaulu, která je sídlem zlých duchů. Donutila ho opustit ženu i děti. Na Kombii se Wapogi učil čtrnáct měsíců na kouzelníka. V posledních dvou letech vyléčil přes sto chorých soukmenovců. („Lae Nius“ — Papua, Nová Guinea)

VYNÁLEZ PÁNA HAYSA. V malom mestečku L'Epine de St. Quentin nedaleko Bordeaux býva istý Angelo Hays, povolaním mechanik. O tomto skromnom človekovi písala skoro celá európska tlač — z dosť čudných dôvodov.

Všetko sa vlastne začalo pred 42 rokmi, keď 20-ročného Haysa postihla motocyklová nehoda: preletel vo vzduchu niekoľko metrov a udrbil hlavou o stenu. Keď na miesto nehody prišiel lekár, prešetril chlapca, skontroloval pulz a konštatoval: Angelo nežije! Žiaľ bol veľký. Rakvu s Haysom postavili v kaplnke. Stála

tam zavretá dva dni. Ale pred pohrebom pricestoval ujed a chcel ešte raz uvidieť synovec, preto poprosil, aby rakvu otvorili. Pohladil Angela po lící a naraz zreval: Ved' on je teply! Vysvitlo, že mladý Hays mal fažký otrás mozgu a keďže bol v bezvedomí vyzerá ako mŕtvy. V nemocniči rýchlo vyzdravil.

Ale stále pamätal, že iba vďaka náhode nebol zažívá pochovaný. Preto začal budovať... bezpečné truhly. Za roky, ktoré uplynuli od nehody, skonštruoval ich vela. Posledný, najdokonalejší model je vybavený poplavovým zariadením, ktoré záčina fungovať pri najmenšom pohybe človeka v truhle a dáva zvukové a svetelné signály. Okrem toho je v nej kysliková flaša, zásoba vody, konzervy, víno a dokonca baterka a kniha — aby sa zdanlivu nebohý nenudil, kým nepríde pomoc. Aby všetkých presvedčil o účinnosti svojho vynálezu, Hays sa nechal pochovať za prítomnosti komisie na celé dva dni. Žiaľ, nemá mnohých zákazníkov — „bezpečnú truhlu“ si zatial objednala iba jedna 93-ročná dáma.

STAROSTI S „VÝŠKOU“. Nyjvyšší muž v NSR má 222 cm, jeho dievča iba 165 cm. „Nyjvyšší“ sa nemestí do auta, telefónnej búdky, vane. Keď onemocnel, v nemocnici nemohli nájsť pre neho vhodnú posteľ.

Keď so sprivedcom v ruke ožerám fragmenty mestských hradieb, uvedomujem si, kolko udalostí sa hralo na tomto malom priesie obkľukom opevneniami. Žiaľ, mne z tých udalostí môžu podnecovať mlynárov. A predsa napriek tomu vylety, ktoré väzajú na upadkami mesta, sú v Trnave ako sídlo muz, ako dom kralov múdrosti madarskej. Atému poslúchajte právnickej fakulty Štefan Necký, ktorý tu písal v roku 1701 o tejto krásnej

Ona též Trnavu mesto vytia, po krajinách, ktorým prv z a neby pro nu z Turiek, z Tatier, z Ružomberka, z Moravy, Sleska, týž z Chorvackej zemi i ze Slovenska do Trnavy idú kvôli pannej, z Čech, ze Štajera, z Rakúska, naščivuji. I Vlaši v Trnavie též sa názajú, od Ríma na divy páni pridajú...

V roku troch „šťastlivych mičiek“ 1777 prestahovali univerzitu Trnavy Budín, ale novu zapálený prieň v mestí a uvedomenia nezabudol. Tuna, generálom seminári sa, ktoru si v roku 1683 privlastnili vojaci Imricha Thökölyho, keď okradali a ničili mesto.

Trnava sa napriek mnohým dejinným povíhričiam, ktoré ju neušetrili, všeobecne rozvíjala. Jej význam zvýšila známa univerzita existujúca v rokoch 1635—1777, ktorá mala tieto fakulty: filozofickú, teologickú, právnickú a lekársku. Z vôle zakladateľa Petra Pázmányho študovali tuna ľudia mnohých národností, ale prevažovali Slováci. V univerzitnej tlačiarne vydali už v roku 1648 latinsko-maďarsko-slovenský slovník, okrem troch tišíci iných publikácií. Slovenský jazyk stále častejšie preniká cez univerzitné mury, nachádza občianske právo v trnavských úradních dokumentoch, predovšetkým v korespondencii s okolitými panstvami a majetkami.

Potomek týchto pionierov stvári dnešnú Trnavu, ktorá predrúhuje nesanciu. Predovšetkým stava naskičky moderným mestom. Architekti urbanisti vpracovali plány šikovne spojené mnohých cenných historických pamiatok s požiadavkami súčasnosti. Dnes tento obraz rozmazeným kopávkami, pre stálych obyvateľov. Trnava je to obľúbené, ale túto apu treba prejsť; je to dokonca povinné, voči ktorému súčasťou súčasnosti.

Trnava, ktorá je hráčom boha podiel v najstarších dejinách, je



PORUČÍK COLUMBO iba prednedom po prvýkrát uvidel svoju „filmovú manželku“. Volá sa Kate Mulgrewová a pochádza z írskej rodiny, ktorá už má kolko pokolení žije z americkom štátom Iowa. Televízni diváci, ktorí skoro na celom svete pozerajú seriál o nenápadnom detektívovi v neporiadnom balóni, taktiež ešte neviđeli pani Columbovú. Vedia iba to, že poručík skoro v každom diele telefonuje manželke a zbiera pre autogramy.

Ale Peter Falk, čiže poručík Columbo má už dosť tejtú úlohy. Hrá ju už sedem rokov a rozhodne odmiel nakrúcať ďalšie diely. Lenže seriál má obrovský ľudský pech, preto producenti sa rezhodli uviazať na filmové plátno... poručíkovu manželku. Nový seriál sa bude volať Mrs. Columbo a kriminálne hádanky bude ľahšom riešiť iba detektívova manželka. O sám bude na obrazkovke iba veľmi zriedkavo.

HISTÓRIE

om v ruke sú na hradieb v 1270 polko udalo o odolom priestopek. Žiaľ, mnoho čo evoval milion horek tomu v prei mesta, na ktorí ospev Trnava ako domovnej eej Atény, ucháč Stefan Selz takto tejto „panínej“:

cesto vychádza v prve zaujala... tr, z Rusi, Pošta, Tatrav, z... ni i zo Sedmohradskéj i paní pek Rakus mi... využí... éž sa nachádza, áni prichádza... stlivých sekčiek" — univerzitu zaujala do výstavu vedeného nezhaslo, v i sa konalo 18. sto... adá slovenského inteli... 1792 Anto... nolák ené tovaríš, ktoré domie medz Slová... pionierov varenúju... a prezívajú re... stava vaskrže Architekti urbanisti Šikovného spojenia istorických pamiatok ľasnosti. Práca je oznamená výrobou vý... obyvatelia Trnavy tuto cenu treba a povinnosť bu...

irdá na svoj bohatý dejinách do časti

Európy, má tak isto bohaté a slávne revolučné tradície. Tuna v rokoch 1929—1938 bolo aktívne stredisko politickej a organizátorskej pôsobnosti komunistickej strany. V Trnave pôsobil Klement Gottwald. Pokračujúc v slávnych revolučných tradiciach bojov za sociálne a národné oslobodenie Trnavčania sa aktívne zúčastnili Slovenského národného povstania. V múzeach a mnohých pamätných izbách starostlivo exponovali tieto hrdinské zásluhy, vďaka ktorým bola Trnava vyznamenaná Radom červenej hviezdy.

Trnava sa rozprestiera na ploche 90 km štvorcových a má skoro 60 000 obyvateľov. Od roku 1948 sa počet obyvateľov zdvojnásobil v priemernom tempe tisíc osôb ročne. Na každých tisíc obyvateľov sa rodí ročne 23 detí a uzatvára 10 snatkov. Najviac obyvateľov je vo vekovej skupine 16—34 rokov. Okrem Slovákov býva v tomto meste aj nevelký počet osôb iných národností: Česi — 768, Ukrajinci a Rusi — 32 Nemci — 29, Poliaci — 34, Maďari — 120 osôb. Vyše 25 percent obyvateľov pracuje v priemysle. V Trnave je jedno dijádlo pre deti a mladež, štyri kíná, tri muzeá a sedem knižnic, 14 športových klubov, z ktorých najväčšie sú Spartak TAZ a Slávia. K tomuto krátkejmu štatistickému obrazu mesta ešte dodáme, že v Trnave je najchladnejšie v januári (priemerná teplota — 2,2°C), najteplejšie v júli + 20,3°C a najviac zrážok je taktiež v júli.

Trnava sa nachádza na rovine a snáď preto dokonca mierny vietor prináša nepríjemný prach, s ktorým sa boria pracovníci komunálnych služieb. Hlavne ulice sú veľmi rušné na rozdiel od okrajových štvrtí, kde je život pokojnejší. Tento počok narušujú jedine radostné detské hlásky najmladších obyvateľov Trnavy, ktorí si ešte neuvedomujú premeny uskutočnené v ich meste, aké dostanú do vena vďaka dnešnej práci rúk a umov svojich rodičov.

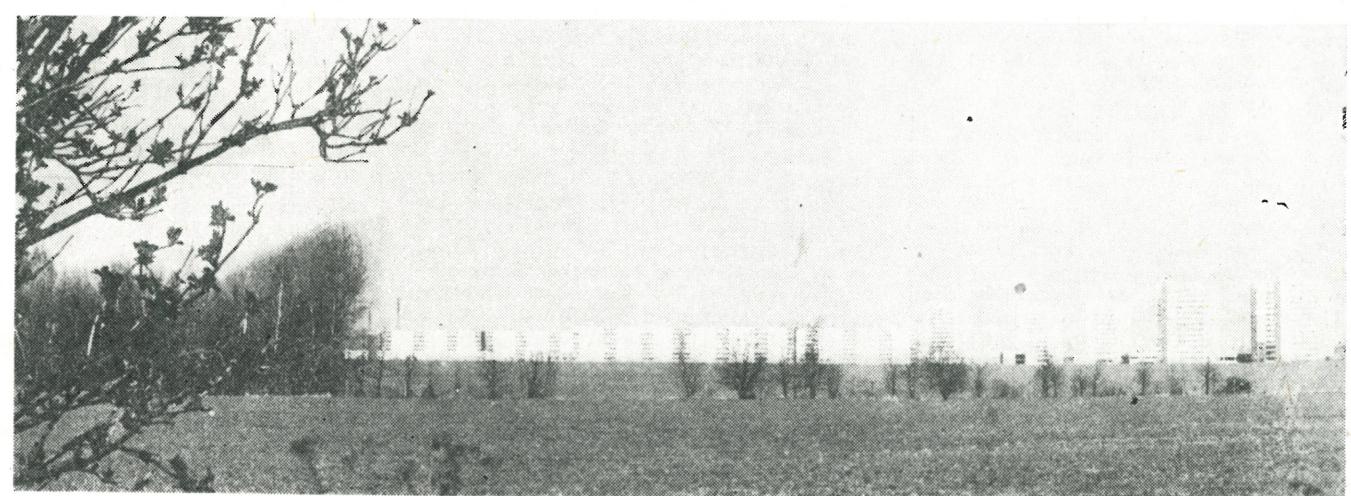
Text a snímky:

MARIAN KAŠKIEWICZ



Ulica Februárového víťazstva. V pozadí stará mestská veža.

Nová bytová výstavba v Trnave.



Úlohu pani Columbovej zahrá spomínaná mladá herečka, Kate Mulgrewová. Peter Falk sa s ňou zoznámil pred nakrúcaním prvého dielu a súhlasil. Na snímke: Columbo a jeho filmová manželka.

NOVINKA! Do istého verejného domu v Mnichove prijali, okrem „slečien“, ktoré tu pracujú, dodatočne troch mladých mužov. Jeden je vysoký blondín, druhý južan s tmavou pleťou, tretí — mohutný Turk. „Zaviedli sme túto novú formu služieb — hovorí šéf domu Hans Fretz — pre samotné turistiky a ženy cestujúce v obchodných záležitostiach, ktoré majú mälo času pre súkromný život“. Do ceny „služieb“ je započítaná krásna červená rúža, ktorú páni dávajú svojim zákazníkom...

KLATU. Kto to je Klatu? Klatu je robot skonštruovaný v americkej firme Quasar-Industries. Jeho tvorcovia dufajú, že v budúcnosti nahradí pomocnice v domácnostiach, ktoré sú na celom svete „úzkoprofilovým tovarom“. Klatu vie čistiť dlážky, umývať, servírovať potraviny a nápoje, otvárať dvere a vítať hostov. Prítom robot „hovorí“ anglicky, francúzsky

a nemecky. Možno ho používať na palubáh lietadiel, ako pomoc letušiek — nosí za nimi tažkú taciu s nápojmi a jedlami a šikovne ich podáva. Klatu je zručný a rýchly, hoci má iba jednu nohu a väzi 160 kg. Jeho nedostatkom je vysoká cena: okolo 80 000 dolárov, ale dufajme, že v masovej výrobe bude lacnejší. Na snímke: Klatu s letuškou.



ZNÁMÝ FRANCOUZSKÝ vedecký se zabýval pozorováním poloh lidí ve spánku. Zjistil, že na zádech spi väčšinou silne osobnosti, spokojené se svým životem. Stočení v klubíčko s přítisknutým polštářem spi melancholici, kteří potřebují cituplný přístup a ohleduplné zacházení. Smutní pesimisté si ve spánku přetahují přes hlavu pokrývku.

PRINCEZNA Anna, dcéra královnej Alžbety II. sa naposledy dostala na pranier verejnej mienky. Totiž pre Veľkú Británii nadišli tažké časy a široke gesto kráľovskej rodiny rozčuluje kráľovných poddaných. Napríklad: prednedávnom princezná Anna mala ísi na hostinu, ktorá sa konala na mieste vzdialenom 54 milí od jej sídla (okolo 80 km). Princezna zažiadala, aby ju tam namiesto automobilu dopravil vrtuľník britských leteckých súkromných operátorov. Cena tejto operácie v prepočítaní na doláre — asi 6000 dolárov. Angliačania uznali, že je to príliš vysoká suma na princeznin vrcho...

SLEČNA MYRIAM BERLINGINOVÁ pětadvacetiletá Belgačanka, je veľice bohatá. Jej otec jí totiž dal vénem ... poštovní známku. Jednu, jedinou známku, 4 cm² papíru! Ve filatelistických katalo-

zích je tato známka uvedena ako One Penny Post Office a populárne ji filatelisté říkají oranžový Mauritius. Existuje i modrý Mauritius, ktorý má ještě väčšiu cenu. Známky byly vytiskné v počte 1000 kusov v roku 1847 na ostrove Mauritiu, ktorý bol tehdy britskou koloniou. Do dneška se zachovalo 26 exemplárov, 12 modrých a 14 oranžových. Poněvadž se slečna Myriam Berlinginová chce vdávať, rozhodla sa, že známku prodá. Na filatelistické burze v Hamburku stál oranžový Mauritius 250 000 marek, to je zhruba 120 000 dolarov.

V NOVÉM ORLEÁNU založil šestadvetiletý Richard Senac výnosnou agenci buzení. Firma predkladá základníkum přes 200 nejrůznějších zvukových efektů, z nichž si každý vybere ten nejmilejší nebo nejpůsobivější. Např. diskrétní serenádu, hlasový zvěří, rozbíjení talířů, hřmoty tryskového letadla, pro erotomány také sexi hlasový, které za svítání ševelí „dobrý den“.

**stává se
i toto...**

ČIERNA HORA

V Čiernej Hore od Jurgova konala sa 25.III. tr. výročná volebná schôdza miestnej skupiny, ktorej sa zúčastnil predsed KOV KSČaS na Spiši kr. František Kurnát a inštruktor UV kr. František Šoltýs. Schôdzka, na ktorú prišlo 65 členov, viedol mestný richtár, kr. Andrej Sarna.

Účastníci schôdze si vypočuli správu o pôsobnosti v uplynulom období, ktorú predložil pokladník MS kr. Jozef Václav a správu revíznej komisie, ktorú podal jej predsed kr. Ján Sarna.

Počas diskusie krajania venovali veľa pozornosti otázkam zlepšenia práce miestnej skupiny, ako aj krajanskej klubovne. Kr. Václav o.i. poukázal na potrebu vybaviť klubovnu niektorým zariadením a navrhlo organizovať v nej rôzne kurzy napr. varenia a pod. Ďalší diskutér kr. Štefan Mlynarčík zdôraznil, že klubovna musí byť pravidelne otváraná a zodpovedný za to, ako aj za všetko zariadenie toho kultúrneho stánku a jeho náležitú prácu má byť vedúci, ktorého volí miestna skupina. Zároveň podtolkal, že pre klubovnu je nutné kúpiť skriňu na knihy a niektoré hudobné nástroje.

Značná čas diskusie sa týkala otázk vyučovania slovenského jazyka na miestnej základnej škole. Kr. Jozef Pavlik zdôraznil, že sa treba usilovať o zvýšenie počtu žiakov na tomto vyučovaní. Situácia je však taká — povedal kr. Ján Budz — že hoci je zapísaných hodne detí, slovenčina sa predsa nevyučuje. Taktôľ dalej nemôže byť! Ako vysvetlil prítomný na schôdzi riaditeľ školy v Čiernej Hore, zatiaľ nemá kto učiť tento predmet. Obrátil sa sice — ako hovoril — na Kuratórium v Nowom Sączu o dvoch učiteľov, ale doposiaľ to nie je vyriešené. On sám nemá nič proti tomu, aby sa vyučovalo slovenský jazyk (Takto prešiel celý školský rok! Intervenujeme v Kuratóriu — redakcia).

Mnohí krajania, o.i. Ján Sarna, venovali svoje diskusné príspevky otázkam dvojjazyčných nápisov na obchodoch, ktorá nadalej nie je vyriešená. V ďalšej časti zasadania schválili plán práce na nastávajúce obdobie, v ktorom sa zaviazali: zváčšiť o 30 členov počet miestnej skupiny, ako aj počet žiakov na vyučovanie slovenčiny, zváčšiť počet predplatiteľov Života, vyuvinú akciu spoločenských verejnoprospešných prác na počesť 35. výročia Ľudového Poľska a 35. výročia Slovenského národného povstania, založiť súbor piesní a tančov a pod.

Po udelení absolutória ustúpujúcemu výboru zhromaždení zvolili nový výbor, revíznu komisiu, dopisovateľov Života a delegátov na VI. zjazd KSČaS. Ich zoznam uverejnime v nasledujúcom čísle. Zároveň na záver schôdze prijali do miestnej skupiny 4 nových členov.

ANDREJ SARNA
JOZEF PAVLIK

LAPŠANKA

Dňa 1. apríla 1978 konala sa v klubovni MS výročná volebná schôdza miestnej skupiny KSČaS v Lapšanke, na ktorú prišlo 31 členov a predsedu KOV KSČaS na Spiši.

Schôdzku zahájil predsedu miestnej skupiny kr. Pavol Ziemba, ktorý zároveň predložil správu o činnosti za uplynulé volebné obdobie. Správu revíznej komisie predložil kr. František Šoltýs.

IO ŽIVOT

V diskusii o.i. kr. František Šoltýs navrhoval založiť folklórny súbor. Podľa mienky kr. Ludvíka Šoltýsa v Lapšanke existujú možnosti pre vznik takého súboru, ale Spoločnosť by mohla vybaviť hudobné nástroje a kroje. Ako navrhoval kr. Vladislav Šoltýs, bolo by treba kúpiť pre MS harmoniku a husle. Ďalší diskutér kr. Pavol Ziemba sa zaoberal otázkami práce klubovne a jej vybavenia, ktoré treba nutne doplniť najmä o skriňu na knihy. Zároveň zdôraznil, že treba konečne vyriešiť otázku dvojjazyčných nápisov na obchodoch tam, kde doposiaľ nie sú.

Predsedu KOV KSČaS kr. František Kurnát hovoril o význame osláv 35. výročia Poľskej Ľudovej republiky a Slovenského národného povstania, ako aj o otázkach vyučovania slovenčiny na školách. Zároveň podtolkal že Spoločnosť sa bude usilovať vybaviť kroje a hudobné nástroje potrebné pre súbor. Obvodný kultúrny inštruktor pomôže pri jeho nacvičovaní. Treba len, aby krajania zorganizovali mládež.

Na záver krajania zvolili nový výbor a schválili plán práce na najbližšie obdobie, v ktorom sa o.i. predpokladá: zvýšenie počtu členov MS o desať, založenie folklórneho súboru, vymaľovanie klubovne, zapojenie členov MS do svojpomocných prác pri výstavbe cesty na počesť 35. výročia PER a zváčšenie počtu predplatiteľov Života.

NEDECA

V klubovni KSČaS v Nedeci sa konala 22. apríla 1979 výročná volebná schôdza miestnej skupiny našej Spoločnosti zvolaná v druhom termíne.

Na schôuzu prišla početná skupina krajanov, ako aj predsed KOV KSČaS na Spiši kr. František Kurnát, ktorých privítal predsed MS kr. Michal Kužel a zároveň predložil správu o činnosti MS v uplynulom období. Zasa správu revíznej komisie predložil jej predsed kr. Jozef Stronček.

Nasledovala diskusia, ktorej sa zúčastnili mnohí krajania. Medzi nimi kr. Jozef Chmiel pripomeral ešte stále nevyriešenú otázkou dvojjazyčných tabuľ na obchodoch. Kr. Michal Kužel a kr. Ján Gronský sa zaoberali problémami vyučovania slovenčiny na školách a pripomenuli o zápisoch detí na tento predmet. Tejto problematike venoval svoj diskusný príspevok aj predsed KOV KSČaS na Spiši kr. František Kurnát a o.i. zdôraznil, že veľmi vela záleží od samých krajanov, ktorí by sa mali postarať, aby všetky deti navštěvovali hodiny slovenčiny. Z iných otázok, o ktorých sa hovorilo počas diskusie, bol tu postulát na adresu UV Spoločnosti, aby sa obrátil na Československú televíziu o zlepšenie prenosov televíznych programov zo Slovenska na územie Spiša, ako tomu bolo pred niekoľkými rokmi.

Krajania schválili na schôdzi pracovný plán svojej MS na nové volebné obdobie, v ktorom sa o.i. zaviazali zvolať štyri schôdze MS, zváčšiť počet členov, naciobiť divadelnú hru, vymaľovať klubovnu a kulisy pre svoje divadlo, uskutočniť nábor detí na vyučovanie slovenčiny a zorganizovať dve zábavy. Po volbách schôdza skončila.

KREMPACHY

Výročná volebná schôdza miestnej skupiny Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Krempachoch sa konala dňa 29. apríla tr.

Schôdzku zahájil kr. František Kovalčík a predložil správu o činnosti MS. Hovorilo sa v nej o.i., že schôdza má veľký význam, keďže sa koná v jubilejnem, 35. roku Ľudového Poľska. Krempašskí krajania, — zdôrazňovala správa — sa aktívne zapoja do všetkých podujatí spojených s oslavami tohto veľkého výročia.

V ďalšej časti správa konštatovala, že MS v Krempachoch zaznamenala v uplynulom období rad úspechov. Napr. obdržala hudobné nástroje v hodnote asi 140 000 zl a do klubovne nové poliče na knihy, stoly, stoličky a lavice. Krempašskí krajania sa zúčastnili zá-

jazdu na Slovensko na pozvanie Oddeľenia pre zahraničných Slovákov Matice slovenskej a krajanské deti boli na rekreácii na Slovensku. Na stredných a vysokých školách na Slovensku sa učí šest detí z Krempach. Zároveň miestna skupina obdržala z Matice slovenskej väčšie množstvo slovenských kníh a magnetofón pre svoju klubovnu. Preto správa vyjadrovala Matice slovenskej srdečnú vďaku krempašských krajanov.

Pozoruhodný úspech dosiahla MS v oblasti kultivovania dávnych tradícii a zvykov. V tejto súvislosti hodno poznamenať, že po 48 rokoch sa jej podarilo obnoviť starodávne ohrávanie májov na Turice.

Správu revíznej komisie prednesol kr. Andrej Švec.

Nasledovala diskusia, v ktorej o.i. riaditeľ školy Boleslav Filipowski hovoril o dôležitom jubileu 35. výročia PER. Kr. F. Kovalčík poukázal na význam Medzinárodného roku dieťaťa a odovzdal riaditeľovi B. Filipowskému grámofonové platne s rozprávkami pre deti.

Predsedu KOV KSČaS na Spiši kr. František Kurnát sa vo svojom príspevku zaobral otázkami vyučovania slovenčiny na školách a spoluprácou s Oddeľením pre zahraničných Slovákov Matice slovenskej a predsedou UV kr. Ján Molitoris rozvíjaním ochotníckeho hnutia, najmä folklórnych a divadelných súborov Spoločnosti. Ďalší diskutér kr. Jozef Paciga poukázal na niektoré problémy spojené s prácou kultúrneho inštruktora. Zasa kr. Jozef Petrášek hovoril o stykoch so športovcami zo Spišskej Belej a navrhol rozšíriť túto spoluprácu aj na kultúrnu oblasť.

V ďalšej časti diskusie kr. František Kovalčík predložil návrh, aby sa deti pripravovali na vyučovanie slovenčiny už v materskej škole.

Krempašskí krajania schválili plán práce na nastávajúce obdobie, v ktorom sa o.i. zaviazali zapojiť miestnu skupinu do osláv 35. výročia PER a aktívne sa zúčastniť svojpomocných prác na počesť tohto významného jubilea, prispieť k ďalšej úprave a vybavenej miestnosti výboru MS a poskytnúť pomoc detskému súboru.

Na záver schôdze bol zvolený 13-členný výbor MS, delegáti na zjazd a dopisovateľ Života.

NOVÁ BELA

Dňa 29. apríla 1979 sa v Novej Belej konala výročná volebná schôdza miestnej skupiny Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov. Zúčastnilo sa jej asi 80% členov miestnej skupiny, predsedu UV KSČaS Ján Molitoris, predsedu KOV KSČaS na Spiši František Kurnát a kultúrny inštruktor UV František Šoltýs.

Schôdzku zahájil predsed MS kr. Ján Gronka, ktorý prednesol aj správu za uplynulé volebné obdobie. Zasa správu revíznej komisie predložil jej predsed kr. František Bednarcík. V správe sa zdôrazňovalo, že nie všetci členovia si zaplatili členské príspevky za rok 1978.

V diskusii sa ako prvý ujal slova kr. Andrej Skupín, ktorý hovoril o veľkom rozvoji Spoločnosti vďaka politike strany a orgánov štátnej moci v Ľudovom Poľsku. Spoločnosť má dnes svoje súbory, klubovne, knižné zbierky, hudobné nástroje, kroje a iné potrebne zariadenia. Dalej sa kr. Andrej Skupín zaobral nutnosťou angažovať do práce v Spoločnosti i učiteľov, ktorí učia slovenčinu na školách. Všetci krajania, — hovoril — mali by byť hrdí na svoje členstvo v Spoločnosti a aktívne sa zapájať do všetkých jej prác.

Predsedu KOV KSČaS na Spiši kr. František Kurnát hovoril o potrebe zlepšenia spolupráce medzi výborom miestnej skupiny a všetkými krajanmi. Dalej sa zaobral problémami zapisovania detí na vyučovanie slovenčiny. Zároveň oboznámil účastníkov schôdze s programom spolupráce medzi KSČaS a Oddeľením pre zahraničných Slovákov Matice slovenskej.

Predsedu UV KSČaS kr. Ján Molitoris hovoril o práci novozvoleného výboru a vyzval krajanov, aby zapisovali deti na vyučovanie slovenčiny.

Zdôraznil aj nevyhnutnosť pravidelného platenia členského.

Diskutéri navrhovali naďalej doplnovať vybavenie miestnej dychovky, ktorá tento rok slávi 50-ročné jubileum a žiadali, aby častejšie vystupovala pri príležitosti štátnych sviatkov a na iných podujatiach.

Nasledovali volby výboru, revíznej komisie, delegátov na zjazd a dopisovateľov Života.

FRANTIŠEK BEDNARCIK

VEĽKÁ LIPNICA

Prvým podujatím, ktoré zorganizoval novozvolený výbor miestnej skupiny KSČaS, bola krajanská zábava v miestnom kultúrnom dome dňa 5. mája tr. Bolo to vydarené podujatie. Do tanca vyhrala výborná, 15-členná dychovka z kultúrneho domu v Trstenej na Slovensku, pod vedením Miroslava Rybára. Okolo 150 krajaniek a krajanov sa zabávalo, tancovalo a spievalo od večera až do úsvitu. Všetky organizačné záležitosti vybavovala výbor miestnej skupiny s predsedom, kr. Jozefom Karnaflom a podpredsedom, kr. Emilem Martiniakom. Príjmy zo zábavy (vstupenky po 50 zl a z bufetu) krajania určili na potreby miestnej skupiny.

A.A.

Na adresu GS v Jablonke

Hoci u nás na Orave sa už vela zmenilo na lepšie, ešte stále sa sem-tam možno stretnúť s negatívnymi prejavmi v našom živote. Patri k nim o.i. rodinkárstvo, ktoré tak veľmi pranieje tláč i ostatné masovokomunikačné prostriedky.

U nás v Malej Lipnici nemáme obchod s textilom, preto keď chceme niečo kúpiť, musíme ísť do Veľkej Lipnice. Neraz sa však stáva, že túto niekoľkokilometrovú cestu robime nadarmo. Prednedávnom sme sa vybrali to tohto textilného obchodu, ale na jeho dverách, pred ktorými stál rad žien, visel štítok: Prijem tovaru. Čakali sme dlho, hoci skutočný príjem tovaru sa už dávno skončil. Neskor vysvitlo, že veda predajne najprv oblúžila akýchsi známych a až potom otvorila obchod pre ostatných. Vtedy, keď už zmizol lepší, atraktívnejší tovar. Nebolo to prvy raz. Všetky ženy sa ponosovali, že keď obchod dostane nejaký zvlášť vyhľadávaný tovar, vždy ho prednostne kupujú za zavretými dverami nejakí známi.

Zíjeme v socialistickom zriadení, v ktorom takéto rodinkárské metódy by nemali mať miesto. Treba s nimi bojovať, aby čo najskôr a najvýznamnejšie zmizli zo všetkých oblastí nášho života.

I.M.

DÔLEŽITÉ OZNÁMENIE

KSČaS na Orave

Ústredný výbor Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Poľsku oznamuje všetkým krajanom na Orave, že od 1. júla 1979 bude klubovna MS KSČaS v Jablonke pôsobiť na novom mieste. Adresa: Jablonka — centrum, č. 538 (v dome kr. Alojza Dubka, vedľa knihkupectva, v budove bývalej materskej školy).

Nové sídlo má 4 miestnosti, v ktorých sa budú nachádzať kancelárie obvodu na Orave, miestnej skupiny v Jablonke, klubovna, knižnica a pod.

Zároveň oznamujeme všetkým miestnym skupinám na Orave, že podľa rozhodnutia porady v Jablonke zo dňa 1. apríla 1979, budú mať v tejto klubovni službu v každú trhovú stredu od 10. hod. zástupcovia Ústredného a Obvodného výboru KSČaS.

Zavedenie stálej služby má za cieľ zlepšiť priame styky výborov miestnych skupín a krajanov s Obvodným a Ústredným výborom našej Spoločnosti.

V predošlých číslach sme uverejnili dve prvé kapitoly spomienok kr. Jána Kovalíka Za chlebom do Brazílie. Popisoval v nich svojú cestu z brazílskeho prístavu Santos do vnútrozemia. J. Kovalík a jeho kamaráti odišli v roku 1928 z Poľska do Brazílie presvedčení, že tam nájdú prácu, ktorú v predvojnovom Poľsku nemohli nájsť. Ale ich sklamanie bolo veľké. Napriek tomu, že boli ochotní priať každú prácu a že cestovali z jedného mesta do druhého, že im ľudia pomáhali, prácu nebolo ľahko dosiať. Dodatočnou ťažkosťou bolo to, že nepoznali portugalský jazyk a nemohli sa dohovoriť. Ich skromnučké úspory, s ktorými prišli do cudzieho sveta sa miňali a oni už pomaly upádali do zúfalstva. Nakoniec sa rozdelili, kr. Ján Kovalík v ďalšej ceste pokračoval sám, až došiel do malej osady Santa Mara uprostred džungle. Prečítajte si poslednú časť spomienok J. Kovalíka.



KONEČNE PRACUJEM

Električka sa zastavila asi kilometer pred Santa Marou, lebo tam stáli baráky pre robotníkov. Môj nový kamarát ma zaviedol do kancelárie, kde som sa hlásil do práce. Hneď ma zapísali, pridelili mi matrac, koberček a plachtu a ukázali mi posteľ, na ktorej budem spávať. Môj kamarát odišiel do Santa Mary a povedal mi, aby som ho v nedelu navštívil.

Sadol som si na lavicu pod strojom a čakal som. Popoludni prišli černosi z práce a vošli do baráku, kde som aj ja mal spať. Ráno ma černoch zobudil; raz-dva som sa obliekol a išiel som za ním. Niekoľko robotníkov stálo pred skladom, kde vydávali lopaty a krompáče. Aj ja som dostal krompáč a išli sme do práce. Bol som hladný ale i plný radosti, že som už konečne začal pracovať.

Keď sme prišli na pracovisko, bolo tam už veľa černochov a vedúci brigády, ktorí bol takiež čierne. Ten zavolal dvoch robotníkov i mňa a ukázal mi, že mám kopat od jedného kolíka po druhý. Začal som teda kopat a černosi vyhadzovali hlinu. Dobre sa mi pracovalo, len ma moril hlad a smäd, ale vody nikde nebolo.

Pracovali sme od rána asi do 10. hod., kedy bola polhodinová prestávka. Druhá taká istá bola až 15. hod. Vtedy robotníci obedovali. Krátko pred 10. hod, prišli k nám černošky, manželky alebo sestry robotníkov a každá doniesla v uzličku svojmu chlapovi jedlo. Všetci vyšli z kanála, ktorý sme kopali. Aj sa som vyšiel, ale ku mne nikto z jedlom neprišiel. Všimol som si, že počas práce černosti chodili do kŕčkov, urezali páp prútikov, ktoré potom podávali jeden druhému a hrázli ich. Cez prestávku, keď ostatní jedli, odrezal som si aj ja taký prútik a skúsil som ako chuti. Bol veľmi šťavnatý, a ja som bol veľmi rád, lebo ma smäd prestať konečne trápiť. Zatiaľ černosi na mňa pozerali a rozprávali sa medzi sebou.

Prestávka skončila, každý sa vrátil k svojej lopate a zasa sme pracovali. Keď nadišla druhá prestávka, už som z kanála ani nevyšiel a ostal som v nám sedieť a hrázol som prútik. Zrazu počujem, že niekoľko černosi zhora na mňa volajú, aby som vyšiel. Jeden ma vzal za ruku a ukázal mi, aby som si sadol, zatiaľ čo jeho žena mi podala plechovú nádobu a lyžicu. Neviem, ako sa to jedlo volalo — bola v ňom fazula a ryža. Pustil som sa do jedla a veľmi chutilo, lebo hladnému vsetko chutí. Keď som zjedol, podčakoval som sa zo srdca černochovi a jeho žene. Potom mi už celých päť dní nosili jedlo dvakrát denne — niekedy aj s kús-

kom mäsa, ako svojim mužom. Neskorá firma zriadila spoločnú kuchynu.

Takto sme pracovali do soboty. V nedele sme mali volno, a tak som išiel za mojim známym do dedinky Santa Mara, ale som ho nenašiel. Pracovali tam ruskí robotníci, s ktorými som sa porozprával. Cítil som sa medzi nimi ako doma, a až večer som sa pobral späť do svojho baráku.

V pondelok ráno sme opäť išli do práce. Chcel som skočiť do kanála, kde sme v sobotu skončili robotu, ale černosi mi nedovolili. Až vtedy som zbadal niečo, čo som si skôr nevšimol. Vyzeralo, akoby na dne kanála niekto vysypal hrubú slamu, ktorá sa mrvila. Boli to hady dlhé asi 15 až 20 cm a trochu hrubšie ako ceruzka. Bol som spolupracovníkom veľmi povdačný, že ma upozornili na nebezpečenstvo.

Moji kamaráti vošli s lopatami do kanála, dôkladne poprezerali bočné steny a pozabijali všetky hady. Potom ich povyhadzovali von a zahrabali do hliny. Až vtedy sme mohli začať pracovať. Po celý čas, čo som robil na stavbe kanála, sa každý pondelok táto situácia opakovala.

MOJA PRVÁ VÝPLATA

Po 15 dňoch práce, v sobotu, dostal som prvú výplatu — 170 milreisov. 70 som si odložil a s ostatnými som sa pobral do kaviarne, ktorú — podobne ako potravinársky obchod — zariadila pre nás firma. v ktorej sme pracovali.

tam nepomohli, mal som sa vrátiť a prísť opäť za ním.

Do Rio de Janeira som prišiel ráno. Nastúpil som na električku a sprievodcovom ukázal adresu poľského konzulátu, ktorú som mal napísanú na kartičke. Sprievodca mi ukázal, kde mám vystúpiť. Na konzuláte ma prijal nejaký pán, ktorému som zasa všetko porozprával a poprosil som ho, aby mi našiel nejakú prácu. Tento pán mi dal adresu Poľského zväzu a poradil mi, aby som išiel.

Netrpezlivu som čakal na večer — totiž zváz otvárali o 19-ej hodine. Len čo som zbadal, že sa dvere otvorili, vošiel som dnu. Začali sa schádzať páni, niektorí sa so mnou privítali podaním ruky a z reči som sa dozvedel, že na niekoho čakajú. Konečne prišli dvaja páni, jeden z nich bol predsedom Zväzu Poliakov v Brazílii. Zvital sa so všetkými, aj so mnou a spýtal sa ma, prečo som prišiel. Ked som mu všetko porozprával, obrátil sa na prítomných s otázkou, či by niekto nevedel o nejakej práci pre mňa. Nikto neodpovedal. Potom sa ma spýtal, čo viem robiť. Odpovedal som, že som stolárom a čalúnnikom, lebo čalúnnictva som sa učil u Repku v Trstenej. Nato jeden z páнов horví: Ja potrebujem stolára a čalúnnika. Dal mi lístok s adresou a povedal: Budeš u mňa pracovať.

Prenocoval som na Zväze a ráno som sa električkou dovezol do dielne, v ktorej som mal pracovať. V dielni M. Pomarancova pracovalo 10 robotníkov. Ja som začal v stolárni, skladal som drevné kostry, na ktoré sa pribíjali pružiny. Pracoval som s jedným robotníkom zo Slezska, ktorý mi ukázal, čo mám robiť. Potom k nám prišiel pracovať jeden Nemec so synom, skutočný stolár, od ktorého som sa nau-

Vracal som sa raz z obeda do práce a naraz som pocítil akýsi škaredý západ. Upozornil som mojich spolupracovníkov, že som si všimol nejaký dým, ktorý nesmierne smrdí. Všetci vyšli von a keď sa vrátili hovoria, že je zle. Zdravotnícke úrady vraj objavili hroznú tropickú nemoc, ktorá sa volá malária. Túto nemoc prenášajú komáre, ktorých tam nikdy nechýbal. Keď na niektornej ulici lekári nájdú hoci len jedného nemocného na túto hroznú chorobu, dovezú na takú ulicu stroj, v ktorom sú vraj nejaké lieky. Tento stroj velmi dymí a dym je tak jedovatý, že otravuje nielen komáre, ale aj zvieratá. Vraj iba takým spôsobom možno zabrániť šíreniu sa tejto hroznnej nemoci.

Potom mi rozprávali, že táto nemoc je nevyliečiteľná. Všetkých ludí, ktorých sa zmocní, berú autami do zvláštnej nemocnice, ktorá je postavená na cintoríne, kde zároveň pochovávajú len tých, čo umreli na túto nákažlivú nemoc. Lekári sú vraj istí, že kto oneomocnie, nedozije západu slnka. Rodina nesmie navštievovať nemocných, ba nemôže sa zúčastniť ani na ich pohrebe.

Veľmi ma to vystrašilo, lebo som uveril všetkému, čo mi rozprávali, a ešte v ten istý deň som si začal vybavovať doklady potrebné pre návrat domov. Nerobil mi to veľké ťažkosti, lebo Rio de Janeiro bolo predsa hlavným mestom Brazílie, a všetky úrady boli na hlavnej ulici.

VRACIAM SA DO EURÓPY

Na tretí deň som už bol na lodi a plávali sme do Európy. Bola to poľská loď a menovala sa Krakus. Vyplávali sme 5. marca 1930 a už sa nepamäťam, kolko nám trvala cesta do Afriky. Tam sme zakotvili v prístavnom meste Dakar, kde loď doplnila zásoby uhlia a pitnej vody. Potom sme už mali plávať rovno do Gdyne v Poľsku.

Stalo sa však inač. Raz podvečer prišla veľká morská búrka a vlny metalu loď ako hračku. Sedeli sme pozaváraní v kajutách, ale nikto nám nepovedal, že nám hrozí veľké nebezpečenstvo. My sme to sice vycítili, ale nedalo sa nič robiť. Ráno sa však more utíšilo a keď sme naobed vyšli na palubu, zbadali sme v diaľke zem. Mysleli sme, že je to už Gdynia, ale námorníci nám povedali, že do Gdyne je ešte ďaleko a loď sa zastavila vo francúzskom prístave Le Havre. Tam sme museli vystúpiť, lebo loď bola po búrke väzne poškodená. Dostali sme zeleničné listky, príčom ja som mal lístok až do Chabówky.

Takto som sa teda dostal domov. Dovezol som si len tolko peňazi, že som mohol vrátiť svojim dôžnikom 130 dolárov aj s úrokmi. Potom mi z úspor ostalo iba tolko, že som ešte kúpil pre seba a matku topánky a 3 litre ateliarových semien. Ale aj tak sme boli s matkou veľmi spokojní, že sme sa zbačili dôžoby a opäť boli spolu.

Doniesol som si z Brazílie aj dobré vreckové hodinky, jeden lacný oblek, štyri košeľe a rôzne pamiatkové fotografie, ktoré sa mi však stratili potas vojny.

V období druhej svetovej vojny stál front u nás, v Dolnej Zubrici, celých šest týždňov. Museli sme teda evakuovať do susednej obce, Podvylka. Sťahovala sa nielen moja rodina, ale celá Dolná Zubrica a obe Lipnice. Vtedy som všeljaké dokumenty zabalil do debníky, vykopal som dieru pri peci a tam som všetko zahrabal. Bol som si istý, že aj keby dom zhorel, tak sa mi tiež veci nestrátať, lebo boli dobre zakopané. Okrem rôznych dokumentov, boli tam aj dva moje strieborné sôbáne prstene, jeden zlatý po otcovi, spomínané hodinky z Brazílie a cennejší riad šusterský.

Žial, keď som sa vrátil z Podvylky, nadišla som pri peci len dieru — debničky už nebolo. Tak som stratil aj tie posledné pamiatky z môjho putovania za chlebom do Brazílie.



O L'UĐOCH V HASIČSKÝCH UNIFORMÁCH

Hasiči! Sú všade tam, kde treba robiť dobro: zachraňovať ohrozených ľudí, horiaci majetok, na fronte boja so živelnými pohromami. Sú odvážni. V pôsobnosti v prospech celku nešetria čas, často riskujú vlastné zdravie a životy. Stretneme ich tiež pri všetkých akciách, ktoré majú za účel rozvoj a skrášľovanie našej krajiny. Vynikajú v plnení záväzkov, v podujatiach súvisiacich s rôznymi oslavami. Na našich dedinkách na Spiši, Orave a v Zelove ich osobne poznáme ako obetavých spoluobčanov a mnogí z nich sú aktivistami Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov.

Spomíname hasičov zriedkavejšie ako si to zaslúžia. Teraz je k tomu zvláštne priležitosť. 19. a 20. mája 1979 sa vo Varšave konal VI. celoštátny zjazd Zväzu dobrovoľných hasičských zborov. Zároveň v celom Polsku oslavovali Deň hasičov, ktorý zahájil Dní protipožiarnej ochrany trvajúce od 20. do 27. mája t.r. Hasičský kongres predchádzala široká výročná volebná kampania, ktorá znamenala prehliadku výsledkov tejto organizácie. Dokázala, že dobrovoľné hasičské zbyty a ich orgány sú dobre pripravené plniť čestné úlohy a účinne vykonávajú zverené

poslanie. Hasiči analyzovali svoje problém na vyše 23 000 schôdzí DHZ, na 2 202 gminných zjazdoch a 49 vojvodských zjazdoch. Zúčastnilo sa ich vyše 700 000 členov DHZ a aktivistov zväzu. Týchto rokovania predchadzajúci celostátny zjazd sa zúčastnili predstaviteľia miestnych stráneckých a administratívnych orgánov zainteresovaní rozvojom hasičských radov na svojom území. V diskusií, ktorej sa zúčastnilo 250 000 osôb z celej krajiny, hovorilo sa o mnohých otázkach zaujímajúcich hasičov. Poukazovali na ťažkosť spojenie s výstavbou a opravou remíz, na to, že na vidieku chybujú zorganizovaná konzervácia elektrických inštalácií, čo zapričinuje požiare, hovorili o starostiah s opravou náradia, ktoré by malo byť vždy spoloahlivé. V organizačných záležitostiach sa kladlo dôraz na širší nábor mládeže a žien do DHZ. Tieto a iné otázky zhodnotil VI. celoštátny zjazd a jeho konkrétné uznesenie prispejú k zvýšeniu bojovej pohotovosti všetkých hasičských zložiek.

Svedomitá práca hasičov, ich občianska obetavosť by sa mala spájať s pomocou všetkých občanov v predchádzaní požiarom, ktoré každý rok spôsobujú obrovské straty národnému hos-

podárstvu a obyvateľom vidieka. Preto je dôležité dodržiavať pokyny hasičov, ktorí kontrolujú naše dvory a upozorňujú na nevyhnutné protipožiarne bezpečenia. Veľký význam má opatrnosť v zaobchádzaní s prostredkami, ktoré môžu vyskocať požiar tak na gázovstvach, ako aj v lesoch. Na tieto veci by sme mali upozorňovať predovšetkým deti a mládež, stále im hovoriť o následkoch neopatrnosti v zaobchádzaní s ohňom. Treba informovať miestnych hasičov o všetkých možnostiach vzniku požiaru, ktoré sme si povšimli. Každé podceňovanie môže mať katastrofálne následky — nikdy nie je dosť hovorenia a pripomínania o týchto otázkach. Totiž akcia hasičov, to je už krajnosť, ku ktorej dochádza hlavne pre nepozornosť. Teda najdôležitejšia vec je prevencia. Tento rok sa uskutoční zaujímavá akcia Dní otvorených remíz, počas ktorých deti budú navštěvovať remízy DHZ. Počas týchto návštěv sa budú konať besedy a kde je to možné, aj premietaní filmov s protipožiarou tematikou. Bolo by dobre, keby sa ich spolu s deťmi zúčastnili aj rodičia.

Takýchto uvedomovacích akcií uskutočňujú hasiči veľa. Spolupráca s nimi je našou povinnosťou a dobrou formou prejavu vďaka ľuďom v hasičských uniformách za ich stálu pohotovosť a spoločenskú službu celej spoločnosti.

M.B.



VOLAKEDY OTEC SADIL SAD a syn zberal ovocie. Dnes štyri roky po vysadení sadu možno z neho zobrať 8 až 10 ton ovocia. Medzi socialistickými štátmi vyššiu úroven zahradníctva ako Poľsko má iba Maďarsko, ale má aj teplejšie podnebie. Priemerná ročná úroda ovocia vynáša okolo 1,75 mln ton, čiže 50 kg na jedného obyvateľa. V spotrebe jablk máme druhé miesto na svete — po Maďarsku — vďaka produkcii ok. 1 mln ton ročne. Žial, skladovať a záchraniť pred skazním vieme iba ok. 300 000 ton. Poľské záhradníctvo je na dobré ceste a je to zásluhou hlavne prof. dr. Szczepana Pieniążka (na snímke) podpredsedu PAV, zakladateľa a riadiťa Ústavu záhradníctva v Skierniewicach. Cielom profesora je dosiahnuť produku 75 kg ovočia ročne na jedného obyvateľa.

Foto: CAF — Rozmysłowicz

ČERVEN 79

Tento mesiac se v Čechách nazývá podle slovesa červenati, protože se v ném zapalují třeňky, jahody a červenají růže, nebo také má název původ z malého hmyzu červce napálového, v tomto měsíci ve velkém množství sbíraného; ze sušených samiček se vyrábělo vzácné červené barvivo (karmin). Latinský název iunius (jun) dostal VI. měsíc ve starožitném Římě na počest bohyně Junony, manželky nejmocnějšího boha Jupitera, která byla ochránkyní měst, žen, mladých manželství a bohyní štědrosti a plodnosti.

Je to první měsíc letního slunovratu. 21. června, kdy je Slunce nejvýše nad nebeským rovníkem na obratišti Raka, začíná se astronomické léto. V našem podnebí je to kromě července nejteplější měsíc v roce. Stěží lze předpovědět, jaké bude počasí v červnu letos, po kruté zimě, která nám dala co pro to a po krátkém, rozmarném jaru, málo laskavém pro zemědělce. Bude hezké a slunečné počasí nebo bude zamračeno, se značnými rozdíly teploty a tlaku? Je léto již za humny nebo si na ně ještě počkáme? Tolik však

můžeme říci, že pro zemědělství to bude období náročné; vždyť zaznamenáváme několikatýdenní opoždění polních prací. Pro celé naše hospodářství bude jistě pracovité: musíme odpracovat neočekávané ztráty a následky dramatické povodně v údolích řek Warty a Narewu.

Nic nám však nebrání doufat, že v červnu se počasí ustálí a bude svítit sluncičko. Ačkoliv počátkem měsice může být proměnlivo. V prvních dnech června bývávala už i velká vedra i netypické ochlazení. Potvrzuje to meteorologické sledování počasí, u nás prováděné již přes 200 let. Větší rozdíly teploty v tomto měsíci vystupovaly vždy v našem století. Nejteplější počátek léta byl zaznamenán v roce 1917 — teplota přesahovala 35 stupňů; nejchladněji pak bylo v roce 1928 — sotva 15 stupňů. V roce 1945 bylo velmi teplo ve druhé polovině června. Byl to jeden z nejteplějších červenů našeho století.

Pravděpodobně i letošní červen bude teplý ve druhé dekadě a některé dny bude vedro. Koncem měsice může přijít značné ochlazení. Celkem by však průměrná teplota neměla překročit normál. Můžeme počítat i s optimistickou biometeorologickou prognózou, která zatím letos nebyla právě přiznivá. Potíže mohou působit tepelné bouřky doprovázené intenzivními srážkami, i kroupovými. Takové bouřky většina lidí špatně snáší. Ve třetí dekadě měsice mohou také nastat výtrvalé „svatojánské“ deště. V celku

by měl být letošní červen středně vlhký. Stojí za zmínu, když uveřejněné údaje o červnových srážkách v Krakově: mokrý červen může mít i 23 dny deštivé, z nich 6 dní lijáků; červen velmi suchý pak 10 dní deštivých, z toho 7 s přeháňkami.

A co o červnovém počasí praví lidová moudrost? Za suchého června rádi nebýváme, za vlhkého vína, chleba nemíváme; Když je červen studený, krčí sedlák rameny; V červnu bouří-li a leje, sedlákovo srdečko pěje; Medardova (8.VI.) kápě čtyřicet dní kape; Svatá Markyta (10.VI.) hodila srp do žita; Mokrý červen a před ním studený máj, v stodole bude ráj; Prší-li na Serváče a Protáze (19.VI.), po čtyřicet dní se deštivé počasí prokáže; Prší-li na Jana Křtitele (24.VI.), pršívá tři dny celé; Jak na Jana, tak dní třicet; V červnu-li počasí slouží, sedlák jenom očka mhouří; Rozpláče-li se Jeníček a máti ho neučhláholí, bude plakati do svaté Uršuly (21.VI.); Jak sedm bratří spících hude (27.VI.), takových dní (týdnů) sedm bude; Jaké počasí na Ladislava (27.VI.) bývá, takových se sedm neděl skrývá; Na Petru a Pavlu (29.VI.) den jasný a čistý, rok úrodný bude jistý; Svatý Petr a Pavel uplakaný, týden celý bude zamračený; Pak-li červen suchem mokro převyšuje, dobrým víinem sudy naplnuje.

(Sepsal Miša)

KÚŇ ZABIL SVÉHO TRÝZNITELE: deväťapadesaťletý Edward N. z Ozorkowa zemrel na mieste, kdež byl kopnut do hlavy koním, jehož byl majitelem. Svědkové vypovídali, že Edward N. často v opilosti týral svého koně a přetěžoval ho prací. Tentokrát sice chtěl jen koně nakrmít, ale zvíře ucítilo pach alkoholu a instinctivně se chtělo bránit.

MAGNET V ŽALUDKU

Stává se, že se krávě dostane do žaludku s krmením ostrý kovový předmět, hřebík, kus drátu nebo plechu. Takové zvíře může uhynout. Maďarskí vědci vymyslili celkem jednoduchý, ale účinný způsob na záchrannu ohrožených přežívávců. Do krmení se vhodí malý magnet v plastikovém obalu (průměr 15 mm a výška 6 mm), který plave v obsahu žaludku a přitahuje a poutá všechny kousky železa, které kráva sežere. Magnet v žaludku již zůstane, neprékáží ani neškodí.

Z KALENDÁRA NA — ČERVENEC — JÚL

Žně jsou nejdůležitější, ale nikoliv jedinou polní prací v tomto období. Po posečení obilí nutno ihned pole zorat a pokud je půda kyselá, povápnit. Vápní se před orbou a druh i množství nutno přípřesobit stupni kyselosti. Převápnění půdu škodí.

Na bramborách hubíme mandelinku bramborovou a bramborovou plíseň. Můžeme provádět jeden zákok — postrik preparátem proti mandelince a měďnými chemikáliemi proti plísní.

Nejlevnější je vlastní krmivo. V létě musíme zajišťit jeho výrobu.

Levným krmivem pro hovězí dobytek jsou strniskové směsky, které vyséváme po sklizni ranných odrůd obilovin. Sejeme-li ihned po sklizni hlavní plodiny, zajistíme dobrý růst směsky. Doporoučujeme směsky: 100 kg bobu + 80 kg pelušky + 40 kg jarní výky + 15 kg slunečnice, nebo 150 kg pelušky + 15 kg slunečnice, nebo 120 kg žlutého vlnčího bobu + 60 kg pelušky + 16 kg hořčice (na hektar). Nejlepší úrodu zelené píce dají strniskové směsky seté po středně hluboké orbě. Strniskové směsky nutno přihnojit strojenými hnojivy.

Hned po žnich pochnojíme traviny naseť do obilí. Krmivovou základnu můžeme rozšířit dodatečným pochváním cukrovky a krmné répy. Sklidíme víc řepného chrástu na silážování.

Pokud hovoříme o zvětšení zásob vlastních pícnin, musíme si uvědomit, že největší možnosti pos-

kytuji louky. Nejvíce rezerv se kryje v zlepšení lučního a pastvinového hospodářství. Pouze tak můžeme snížit náklady na živočišnou výrobu.

V červenci je často sucho; rostliny pomalu rostou nebo i usychají. Důležitým zákonem, zmírňujícím nepříznivý vliv sucha, je hnojení. Je-li v půdě dostatek minerálních složek, rostliny mohou úsporněji hospodařit s vodou. V červnu a v červenci doporučujeme hnojení dusíkatými a draselnými hnojivy.

Rostliny potřebují na jaře i ve špičkovém vegetačním období stejně množství dusíku. Dusík můžeme dávat na pole do třetí dekadý sprna. V září již hnojení dusíkem většinou nepomáhá. Nedostatek dusíkatých hnojiv nás nutí využívat zvýšenou pozornost rostlinám motýlokvetým: jeteli, vajtěše, výky, hrachoru. Motýlokveté rostliny assimilují atmosférický dusík a nejenom, že je nemusíme přihnojovat dusíkatými hnojivy, ale dělí se o asimilovaný dusík s jinými travami. Zvýšenou skleněnou motýlokvetých pícnin můžeme dosáhnout racionálním hnojením draselně-fosforečnými hnojivy. Motýlokvetým rostlinám se dobře daří v půdě hnojené dřevným popelem.

Vyplatí se vyset je na jaře do mladé louky nebo pastviny po důkladném uvláčení.

Růst rostlin podporují draselná hnojiva, kterých je ve skladističkách dostatek.

Draslík také snižuje vypařování vody z rostlin, což má velký význam v období sucha.

V červenci a v srpnu můžeme na staré louky vyvážet hnojivku, hnůj a kompost. Kromě jiného, kompost rozhrázený v tomto období chrání půdu před nadměrným vypařováním vody. Hnojivka a hnůj jsou mimorádně hodnotnými hnojivy. Nutno je však vyvážet na vlhkou půdu (po dešti), aby nespálily rostliny. Stále větší význam má kukurice pestovaná na čerstvou pici a v některých oblastech na zrno.

Siláž z kukuřice je dokonalým krmivem pro dobytek, obsahuje však málo bílkovin. Můžeme je doplnit přidáním syntetické močoviny a to buď při silážování nebo až před krmením, což však není snadné. Bylo zjištěno, že na obsah bílkovin v čerstvé kukuřici mají značný vliv dávky dusíku aplikovaného na listy rostlin krátce před sklizní. Zvláště roztokem syntetické močoviny můžeme přispět k asimilaci rostlin dodatečným množstvím dusíku.

Upozornili jsme pouze na některé otázky výroby hospodářských krmiv, které podmiňují její zvýšení. Možnosti je mnohem více.

Nezapomínejme na to, že vlastní krmiva nutno v živočišné výrobě doplňovat minerálními složkami, vitamíny a podle potřeby koncentráty bílkovin.

S.D.



**Z AMOROVEJ
LUCKY**

V Holandsku sú také lacné kvety, že mnohí ich nosia aj manželkám. (Uj Tükör)

* * *

V živote sa s pribúdajúcim vekom zrak rapidne zhoršuje, v láske sa s pribúdajúcim vekom zrak rapidne zlepšuje. (M. Kenda)

* * *

Rozprávajú sa deti filmové hviezdy, ktorá už čaká tretie dieťa:

— Zaujímavé, — hovorí dievčatko, — ako sa mama dozvedela, že bude mať dieťa?

— Och, či si len hlúpa! — obori sa na ňu brat. — Ved o tom pišu všetky noviny!

VÍŠ, ŽE...

Ze zprávy Hlavného úradu statistického vyplývá, že rozvody, konflikty a svárlivosť v manželstvích sú priamo závislé na dĺžke známosti pred svatbou. Čím kratší bola známost pred sňatkem, tím väčší je pravdepodobnosť narušenia manželského soužitia a rozvodu. Spoločenský význam problému zvyšuje skutečnosť, že podľa průzkumu se v Polsku zhromaždená polovina manželství uzavíra po dobe známosti kratšej než rok.

Pliagou 20. storočia nazývajú vedci zvýšený krvný tlak u ľudí a poukazujú zároveň na rôzne príčiny vzniku tejto choroby. Autori štúdie uverejnenej v Bonne tvrdia, že „jednou z hlavných príčin chorobného vysokého tlaku je otrava kuchynskou solou.“ Banskí experti vypočítali, že napriek mrazený hrášok obsahuje stokrát viac soli ako čerstvý a

konzervovaný hrášok — dokonca 250-krát viac. Aj výrobcovia chleba, sýra a údenín najčastejšie presolujú svoje výrobky. Preto prof. S. Heyden z americkej univerzity Duchan v Severnej Karoline odporúča diétu s malým množstvom soli (3 gramy soli denne), ktorá môže vrátiť zdravie ľuďom trpiacim na vysoký krvný tlak. Zároveň navrhuje vyhýbať sa všetkým potravinám v konzervách, údeným a nakladaným, ako aj nepiť viac ako 0,25 litra, lebo aj to obsahuje soli...

SKUPINA VEDCOV z univerzity Duke v Durham v USA preskúmala intímny život 250 starších osôb, mužov a žien. Zistili, že u mužov sa sexuálny život koná priemerne vo veku 69 rokov a u žien vo veku 60 rokov. Pravidelné manželské styky sa zistilo skoro u polovice 60- až 70-ročných osôb a u 15% starších.

Podľa známeho vedca z oblasti sexuológie a geriatrie prof. Alexa Comforta, ovela horšie následky má prerozenie sexuálnych stykov ako ich udržiavanie v staršom veku. Totiž koniec sexuálneho života vyvoláva u niektorých mužov ľahké depresie.

Svojzrásnym rekordérom je 71-ročný Glynn de Moss Wolfe z Kalifornie (USA) ktorý sa prednedávnom oženil po 22. raz a jeho manželka je o 16 rokov mladšia.

MÓDNA ÚPRAVA VLASOV

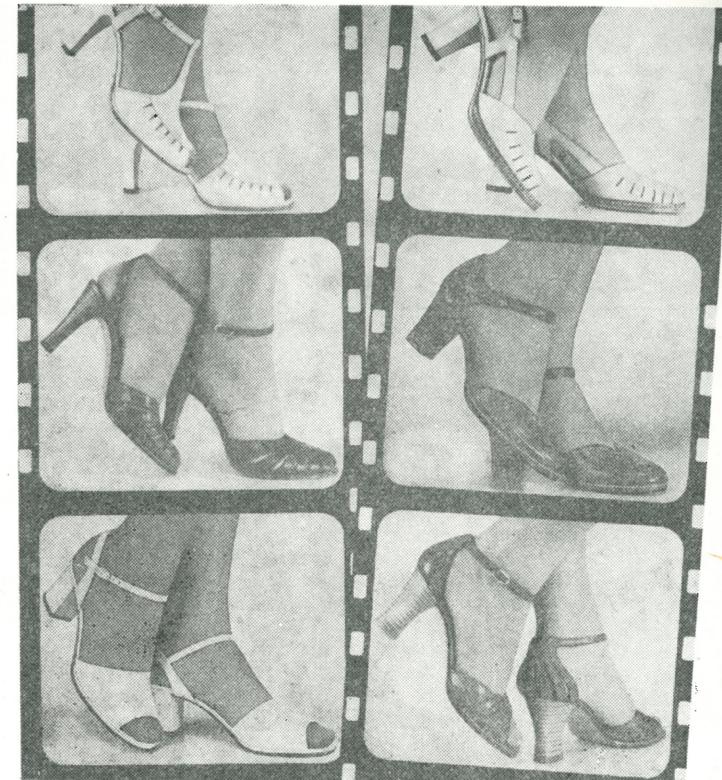


takový je život...

Den Bosch, obyvateľ jednej holandskej obce, bol odsouzen místním soudem k trestu odňati svobody jeden mesiac podmínene, protože ohlásil u príslušných úradu narodení dcery a zatím to byl syn. Když pravda vyšla najavo hájil se tím, že chtěl syna ochránit před vojenskou službou, která ho čeká po ukončení 18 let.

Ženy mají „na hlavě“ celou domácnosť. Vedením domácnosti a prací v zemědělství jsou čtyřikrát více zatížené než muži. Domácí práce pojmou čtyři a tři čtvrté hodiny denního časového rozvrhu žen; u mužů je to jen jedna hodina a třináct minut.

Juhoslavanský psychológ zavrel v jednej izbe 18-člennú skupinu žien a v druhej takú istú skupinu mužov. Jedna osoba z každej skupiny si vypočula uličnú scénku nahranú na magnetofónovú pásku a potom jej obsah povedala druhej osobe zo svojej skupiny, táto zasa ďalej a tak ďalej. Vysvitlo, že porozprávanie obsahu scénky poslednej žene si vyžiadalo 26 slov, zatiaľ čo poslednému mužovi až 46 slov. Okrem toho ukazovateľ nepravdivých údajov dosiahol medzi ženami 1,67 a u mužov až 9.



HUMOR

Teta sa pýta Janka, ktorého rodičia sa rozvádzajú:

— S kym by si chcel byť, s mamičkou alebo s oteckom?

— A kto bude mať Škodu?

Malá školáčka, ustrašená, pýta sa sestričky u zubného lekára:

— Je tu prosím, zubný lekár?

— Nie, dievčatko.

— A kedy tu zasa, prosím, nebude?

— Si spokojná so zaťom?

— Áno, veľmi! Keby si vedela, ako sa stará o moju dcéru! Ráno vstane a pripraví jej raňajky.

— A syn, ako sa ma?

— Ó, ten nepochodil dobre! Má veľmi lenivú ženu.

Prosím ťa, ráno vstáva skôr než ona a pripravuje jej raňajky!

— Otecko, kolega v škole mi povedal, že človek pochádza od opice. Je to pravda?

— To predsa všetci vedia, — odpovedal otec.

— Ale kto bol ten prvý človek, ktorý si všimol, že už nie je opicou?

— O! Vy máte veľké šťastie! — zvolala veškyňa. — Nikdy nebudeste, vedieť, čo je to choroba.

— To ma neteší, — zosmutnel návštěvník.

— Prečo?

— Studujem medecínu.

ODPOVEDÁME

Ania K. z Oravy sa pýta, ako by teraz malo vyzerať a obliekať sa mladé dievča.

Názory na to nie sú jednotné a mienky mládeži a dospeľých sa odlišujú. Podľa nás najväčším čarom mladosti, tak ako aj kvetov, je sviežosť ktorú sa nedá umele skrášliť napr. maľovaním. Aby však kvety mohli spevirovať nás život, veľmi dôležitá je ich patričná expozícia (váza, uloženie, ozdobenie). Podobne je s mladým dievčaťom. Preto sa nám veľmi páčia upravené a vkusne oblečené dievčatá, ale v žiadnom prípade neskrašlované „nasilu“. Podľa nás všetko, čo utlmuje sviežosť, je neprirozené a nevкусné — tak, ako cigareta v

rukách mladistvých. Mladost neskrášluje ani umelé pridávanie dospelosti. Úplná sloboda rozhodovania prislúcha viac-menej až po ukončení strednej alebo učňovskej školy, teda po zavŕšení ok. 18 rokov života.

Tak isto lakovanie nechtov v školskom veku sa nám zdá nevhodné. Okrem otázky zvyklostí, príliš skoré lakovanie nechtov a používanie nekválitých odlakovačov môže spôsobiť choroby nechtov (stencovanie nechtov, lámavosť, rozdvojovanie, kvitnutie atď.), ktoré sa veľmi ľahko liečia.





1979

NAKRESLI MI SLNKO

Nakresli mi slnko,
čo sype lúče do žitá.
Nakresli mi tieho,
čo vtácie trilky počíta.
Nakresli mi teplo,
čo vanie z rodínnych dvier.
Nakresli mi mier.

Krásna je zázračná sila
a ty k nej cestu máš.
A po tej ceste často
sám zrak svoj vodievaš.
Volanie fantázie
vábivý máva hlas.
Raz vezmi ta i nás.

Nakresli mi rosu,
čo zrána líha na kvety.
Nakresli mi sníček
o detské hlávky opretý.
Nakresli mi radost
uprostred živých hier.
Nakresli mi mier.

Nakresli mi ruku
pri práci i pri objati.
Nakresli lásku,
ktorá sa nikdy nestratí.
Budúcnosť kresli,
tú novú ľudskú jar.
Len kresli, krásu kresli,
keď máš dar.

Nakresli mi hviezdy,
želanie napiš na ne:
Nech detské ruky na svete
zvierajú štecte a nie zbrane.
Červenú šaťku nakresli,
tvój úsmev — pionier.
Tak kvitne mier.

ELENA ČEPČEKOVA



Cha-cha

— Prečo je tu taký krik?
— pýta sa učiteľ, keď vŕkočí
do triedy.

— Lebo sme sa prekrikovali,
aby sme boli ticho, že
čoskoro príde...

— A prečo majú žirafy ta-
ký dlhý krk?
— Aby dočiahli na lístie, —
hovorí Maťko.

— A prečo rastie lístie tak
vysoko? pýta sa súdržka uči-
telek.

— Aby sa žirafy nemuseli
po lístie zohýnať, — hovorí

Maťko po chvíliku premýšla-

Lekár prezerá Petrika a
chce, aby povedal ááááá...

— Nemôžem, ujo doktor, —
vyhovára sa Petrik.

— Prečo nemôžeš?

— Ešte nepoznám abecedu!

— Ktorý človek je naj-
vyšší?

— Kominár, — skríkla ce-
lá trieda takmer odrazu.

Chi-chi

PREČO JE ROK 1979 MEDZINÁRODNÝM ROKOM DIEŤAŤA?

Prečo je rok 1979 Medzinárodným rokom dieťaťa? Pretože tak rozhodla celosvetová organizácia, ktorá sa volá Organizácia spojených národov, skratka OSN. Hlavným cieľom je zlepšenie podmienok života detí na celom svete, hlavne však v tých krajinách, ktoré nazývame rozvojové. Emblém Medzinárodného roku dieťaťa predstavuje dieťa chránené objatím dospelého.

K rozvojovým krajinám patrí väčšina krajín Afriky, 25 krajín Ázie, 20 krajín Ameriky, 9 krajín Stredomoria a dokonca aj jedna európska krajina — Turecko. Medzinárodný rok dieťaťa sa má stať príležitosťou pre všetkých dospeľých, aby sa zamysleli nad tým, ako urobiť život dnešných detí bohatším, veselším a krajším.

V rozvojových krajinách len jedno z dvadsiatich detí môže využiť lekársku starostlivosť. Len de-

saf percent detí očkujú proti ná-
kazlivým chorobám, preto tu ročne umiera 5 miliónov detí.

200 miliónov detí na svete trpí podvýživou. Len v Latinskej Amerike zomiera každých 30 sekúnd jedno dieťa od hladu. A ako je to so vzdelaním? Na svete je dnes 372 miliónov detí školského veku, ale školu z nich navštěvuje len 115 miliónov. 34 milióny detí vo veku od 6 do 16 rokov musia chodiť do práce, aby sa mohli najest.

PREČO MÁ ŽIRAFY DLHÝ KRK

Pred dávnymi časmi mali všetky žirafy taký krátky krk, ako napríklad koníky. Určite námietnete, že teraz ich majú predsa poriadne dlhé. Nuž, zaisté.

Vypočujte si nás príbeh. Malá žirafa Žiži bola veľmi nepošlušným zvieratkom. Mamička jej vždy hovorievala, aby jedla iba trávu na lúke. Lenže Žiži trávu nejedala a často svojej mame utiekla.

Jedného krásneho dňa sa dostala do palmoveho hája. Načahovala svoj krk a odtrhla si niekolko listov. Neobyčajne jej zachutili. Malá žirafa si teda odtrhávala lístie zo stromu a náčívala vetru. Šepkal palmám toľko zaujímavých vecí!

Palmám sa však nijako nepáčila. Nadvhli svoje vetvy vyššie a povedali:

„Žirafa Žiži netrhaj naše lístie. Nenačúvaj, keď si vietor ťepká v korunach paliem.“

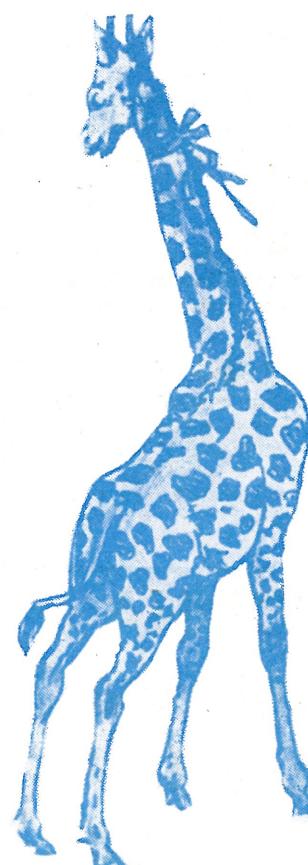
Lenže malá žirafa, ako sme už spomenuli, bola nepošlušným zvieratkom a deň čo deň aj nadalej chodievala do palmoveho hája. Deň čo deň načahovala svoj krk a odtrhávala si lístie.

Nakoniec sa však palmy nahnevali. Dvihali svoje vetvy čoraz vyššie. Aj žirafa Žiži stále viac načahovala svoj krk. A tak sa jej napokon začal predĺžovať krk a nohy takisto.

Odtydy majú všetky žirafy dlhý krk a dlhé nohy.

Palmy však dvihajú svoje vetvy tak vysoko do vzduchu, že žirafy ich lístie aj tak nemôžu dočiahanúť.

Podľa Rudyarda Kiplinga



UŽ ODCHÁDZA JAR

Už odchádza jar, milá jar
máj, dni plné chvíľ
Jar, milá jar, deň
aký sa viac nenarodí,
Vám, čo chcú dnes
vrátiť sa späť
Tá pieseň zaznie
ktorá sa hrá, a nenávidí

LETO

Vyhľadám kút, kde zvierat
hojnosc' je na kope,
pôjdem sa ponevierať
po humne, po šope,

po dvore plnom husí
i všakej hydiny,
kohút ma zbúdzať musí
v raňajšie hodiny.

Snád budem spávať v sene,
tam ku mne nablízko
slepčeka vzletne denne
a znesie vajíčko

JÁN SMREK

ZÁZRAČNÉ SEMIAČKA

Macedónska ľudová rozprávka

odtrhol druhú tekvicu. Z tej sa vysypalo nespočetne veľa oblekov pre celú rodinu. Nakoniec zobrajal tretiu tekovicu. Keď ju rozrezal, stal sa zázrak; vytekali z nej peniaze a naplnili všetky izby. Chudák sa stal najbohatším človekom na svete.

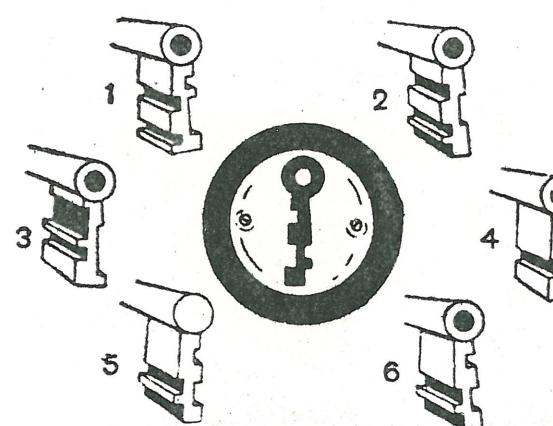
A jeho brat zatúžil po takom semiačku. Chytal malé vtáča, poranil mu nôžku a začal ho chovať.

Lastovička dala semiačko aj bohatému bratovi. Ten ho hned zasadil do zeme a postavil k nemu aj stráž. Po krátkom čase sa ukázali dve veľké tekvice. Odtrhol prvú. Vybehli z nej lev, tigre, hady. Skočili na bohatého a ten mal čo robiť, aby sa zachránil. Odtrhol druhú tekovicu. Z nej sa vyliala kolomaž, ktorá ho celého záliala aj s jeho bohatstvom.

Tak on i jeho bohatstvo ostali naveky čierne.

KLÍČ

Který klíč se hodí do klíčové dírky?

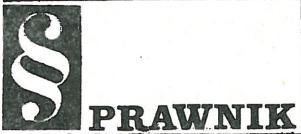


HLEDEJTE

Najdete na obrázku poličko s písmenom A, okolo ktorého sú polička s písmenom C? Správne rozluštení, ktoré zašlete do redakcie, odmieníme knižkami.

	a	b	c	d	e	f	g	h
1	A	B	C	C	B	A	B	C
2	C	A	B	A	C	B	C	A
3	B	C	A	B	A	C	B	C
4	A	B	C	A	B	A	C	B
5	C	A	B	C	A	B	A	C
6	B	C	A	B	C	A	C	B
7	A	B	C	A	B	C	A	C
8	C	A	B	C	A	B	C	A

RADY ■ PORADŇA ■ RADY ■ PORADŇA ■



Z każdym rokiem coraz więcej par wstępuje w związki małżeńskie. Są to ludzie młodzi, dla których każda pomoc uzyskana w pierwszym okresie po ślubie jest ważna, nierzadko decydująca dla kształcenia i rozwoju młodej rodziny. Jedną z form pomocy państwa dla młodych małżeństw jest możliwość uzyskania kredytu na zakup w jednostkach gospodarki społecznej artykułów przemysłowych przeznaczonych do wyposażenia mieszkania. Sprawy te reguluje Zarządzenie Ministra finansów z dnia 26

marca 1975 roku (Monitor Polski Nr. 11)

Kredyt może uzyskać para małżeńska, w której jedno z małżonków nie przekroczyło 30 roku życia, a od daty zawarcia związku małżeńskiego upłyneło nie więcej niż 5 lat. Kredytu udziela PKO, a dla właścicieli lub użytkowników gospodarstw rolnych SOP-y. Wysokość kredytu równa się 10-miesięcznemu zarobkowi jednego albo obojęga małżonków, jednakże kwota nie może być niższa od 15 tys. zł. i nie może być wyższa od 50 tysięcy złotych. Jeżeli kredyt poręczają rodzice może on — w granicach wyżej wymienionych — równać się 10 — miesięcznemu zarobkowi rodziców. Kredyt spłaca się w ratach miesięcznych w okre-

sie nie przekraczającym 4 lat. Oprocentowanie wynosi w stosunku rocznym 6%, kary za zwłokę — 4% w stosunku rocznym. Szczegółowych informacji udzielają wszystkie placówki PKO i SOP.

Innego rodzaju dodatkowa pomoc można uzyskać z zakładu pracy. Może to być ważna dla młodych małżeństw ze Spisza i Oravy, bowiem wielu ludzi z tych terenów zatrudniają NZPO. Pomoc ta wiąże się z kredytem wyżej omówionym. Otóż pracownik, którego rodzina korzysta z tego kredytu, może uzyskać bezwzrotną pomoc pieniężną ze środków zakładowego funduszu socjalnego na spłatę zaciągniętego kredytu. Aby taka pomoc uzyskać, pracownik musi być zatrudniony przynajmniej

przez trzy lata w danym zakładzie pracy, lub łącznie w innych zakładach, jeżeli rozwiązanie umowy o pracę nie nastąpiło z jego winy a przerwa między zatrudnieniem trwała nie dłużej niż trzy miesiące. Pracownik winien wyróżnić się w pracy zawodowej i społecznej. Dla uzyskania takiej pomocy wymaga się aby dochody uzyskiwane przez obydwie małżonków z pracy i innych źródeł nie przekraczały 2.500 złotych miesięcznie na jednego zatrudnionego. Wysokość uzyskanej pomocy z zakładu pracy może wynosić 40% zaciągniętego kredytu w PKO i SOP. Bliższych informacji w tych sprawach udzielają zakładowe organizacje młodzieżowe i rady zakładowe.

MB.



WETERYNARZ

DYZYNTERIA ŚWIŃ

Dyzynteria świń jest chorobą zaraźliwą. Objawia się biegunkami, w kale widoczna jest krew i stąd inna nazwa „krwawa biegunka”. Chorują świnie w każdym wieku, najzwyklejsze są w wieku 6–7 miesięcy. Może choroba ta wybuchnąć o każdej porze roku. Zachorowaniom na dzynterię sprzyjają złe warunki chowu, ciasnota, brud i wilgoć, niedoziewienie, lub żywienie zepsutą paszą. Zarażenie następuje przez zjadanie

karmy zanieczyszczonej kałem świń chorych lub przez picie zakażonej wody. Świnie zarażają się również przez stykanie się z chorymi zwierzętami oraz z ludźmi przenoszącymi zarazki na ubranie. Prosięta mogą chorować wiele razy, natomiast u dorosłych świń powtórne zachorowania zdarzają się rzadko. Rozwolnienie czasem nie występuje od razu, może pojawić się dopiero po 20 dniach od chwili zarażenia się zwierzęcia. Początkowo temperatura ciała jest podwyższona, mogą wystąpić wymioty. Po kilku dniach temperatura opada i utrzymuje się w normie. Kal powlekony jest śluzem

niekiedy z domieszką krwi. Prosięta tracą smak, wskutek czego zjadają nawóz, kal, niekiedy można zauważyc u nich sklejenie się powiek oraz czerwone plamy, a później brązowe strupy na skórze. Jeżeli dzynteria ma przebieg gwałtowny gorączka podnosi się i zwierzę przestaje jeść i nie podnosi się. Śmierć w takim wypadku następuje w ciągu 1–2 dni. Gdy objawy nie występują tak wyraźnie, mówimy o przebiegu podostrym lub przewlekłym. Wtedy to prosięta stopniowo chudną, są zgarbione, skóra mają bladą. Wszystko to świadczy o wyniszczaniu organizmu prowadzącym do śmierci. Świnie

mogą chorować jednocześnie na dzynterię, pomór i paratyfus. Rozpoznanie choroby w takim przypadku jest trudne i najlepiej w związku z tym zwrócić się o pomoc do lekarza. Trzeba napewno oddzielić świnie zdrowe od chorych i przeprowadzić odkażenie pomieszczene. Środkiem zapobiegającym dzynterii są: prawidłowe żywienie, trzymanie świń w czystych, cieplych, suchych i przestrzennych pomieszczeniach. Codziennie należy zwierzęta wypuszczac na wybiegi oraz regularnie odkażac pomieszczenie. Wybiegi dla prosiąt w zasadzie powinny być niedostępne dla sztuk dorosłych.

H. MĄCZKA



ZUZKA

KROKETY Z HYDINY

Rozpočet: 250 g mäsa z hydiny, 40 g masla, 40 g krupicovej múky, 1½ dl mlieka, 20 g strúhanky, 1 vajce, sol, čierne korenie, zelený petržlen; 20 g hladkej múky, 1 vajce, 80 g strúhanky, 100 g masti alebo oleja.

Z masla a múky pripravíme bledú zápražku, zalejeme ju mliekom a odpárieme na hustú kašu. Do vychladnutej zamiešame vajce, sol, udusené mäso pokrájané na kocky, korenie, petržlen, strúhanku a na doske formujeme val-

čeky. Obalíme ich v múke, rozšľahanom vajci a strúhanke a vyprážame v horúcom oleji.

Podávame so zemiakovou kašou a s kompotom alebo so šalátom.

MAJONÉZOVÝ ŠALÁT Z HYDINY

Rozpočet: 1 žltok, sol, horčica, 80 g oleja, 1 dl kyslej smotany, 500 g duseného kuraťa (môže byť aj sliepka alebo moriak), 20 g cibulkov, 10 g práškového cukru, čierne korenie, ½ dl bieleho vína, citrónová šava alebo ocot.

Žltok miešame so solou a horčicou a prikvapkovávame olej. Majonézovú zmes rozriedime kyslou smotanou. Z udusenej, vychladnutej hydiny stiahneme kožu, mäso vykóstíme a po-

krájame na tenké rezance. Do rozriedenej majonézy pridáme mäso, postrúhanú cibuľu, čierne korenie, sol, cukor, citrónovú šavu, vieno a všetko spolu premiešame.

MĀSOVÝ NĀKYP

Rozpočet: 300 g hovädzieho mäsa, 40 g masla, 10 g žemli, 20 g cibule, 10 g masla, 10 g krupicovej múky na plech, 1 dl mlieka, sol, čierne korenie, 2 vajcia.

Maslo vymiešame so žltkami, pridáme uvarené, zomleté hovädzie mäso, pokrájané žemle namočené v mlieku, sol, čierne korenie, postrúhanú cibuľu a z bielkov tuhý sneh. Všetko premiešame, dáme do

vymastenej a mukou vyspanej nákypovej formy a upečieme. Podávame so šalátom.

REZANCE S TVAROHOM

Rozpočet: 400 g krupicovej múky, 20 g masti, 40 g údenej slaniny, 200 g tvarohu, 1 vajce, voda, sol.

Do preosiatej múky pridáme vajce, sol, vodu a vypracujeme tuhšie cesto, ktoré na pomúcenej doske vyvalkáme na hrubú stebľu a pokrájame na rezance. Uvarené rezance vyberieme, pomastíme, dobrem premiešame a posypeme postrúhaným tvarohom a pokrájanou, rozprázenou slaninou. Miesto slaniny môžeme pridať cukor alebo kyslú smotanu.

PSYCHO-ZÁBAVA

MENO VEŠTÍ

PAULÍNA. Je to pomerne zriedkavé meno, pretože ženy, čo ho nosia, patria k veľkým individualitám a majú výnimočné a originálne charakterové črtu. Paulína býva najčastejšie tmavá blondína alebo hnedovlásky so sklonmi k tučnote. Je priemerne vysoká, má okrúhlú tvár a hnedé, siwe, zelenkaste a niekedy aj čierne oči. Pochádza obyčajne z mnichovskej rodiny. Tichá, pokojná, pracovitá, obratná, má rada poriadok. Už od detstva ju všetci považujú za veľmi dobrú, srdečnú a dobropravnú osobu, akou v skutočnosti aj je. Má veľmi vyvinutý zmysel pre opatruvanie iných. Každému chce pomáhať. Pozná svoju hodnotu a vysoko si cení svoju dôstojnosť. Vždy splní, čo slubuje, je veľmi zodpovedná, systematická a dokladná vo všetkom, čo robí.

Paulína býva veľmi dobrú manželkou, matkou, kolegyniou, priateľkou a pracovníčkou. Je k ľudu priateľská, každému dôveruje, hoci sa neraz dočka sklamania. Dokáže však odpúšťať. V mladosti prežíva niekoľko veľkých a búrlivých lások. Nakoniec sa predsa len vydáva, v čom sa riadi spolovice láskou a spolovice rozumom. Ako manželka nemôže sa stať na nudu, spolunažívanie je vcelku veľmi zaujímavé. Prvým dietaťom je obyčajne syn, potom sa im narodí dcéra. Osud však nie je k Paulíne vždy láskavý. V prípade, že sa vydáva druhýkrát, stretá sa často s pokorením a udržiavaním domácnosti i výchovou detí sa spravidla musí zaoberať sama. Životné i pracovné úspechy získava len vďaka svojim schopnostiam, ako aj rozhodnému, cielavedomému konaniu. Jej dom a vobec majetok nikdy nepresahujú priemer. Aj keď má malo, dokáže to rozdeliť medzi priateľov.

TADMIR

snár

VERÍTE SON? NIE? ANI MY NEVERÍME, ALE PREDSA KAŽDÝ Z NÁS SA NIEKEDY POZRIE DO SNÁRA, AJ KED TO POKLADÁ ZA PRESDUDOK NAŠICH BABÍČIEK. OSTATNE, VEĎ JE TO IBÁ ZÁBAVA. TAK TEDA, KEĎ SA VAM SNIVA:

DOM — keď ho vidíte, môže to znamenať nepokoj, menšie starosti so zdravím; keď ho opravujete, môžete očakávať, že komplikovaná situácia — rodinna alebo v práci — v ktorej ste naposledy boli, môže sa vyriešiť vo váš prospech. Zasa keď kladiete vo sne strechu na novom dome, musíte si dat pozor — môže to totiž znamenať, že budete mať straty, finančné alebo aj iné. Keď ste vo sne kupovali dom, je to veľmi dobre znamenie, v nedalekej budúcnosti vás očakáva blahobyt, čo môže byť spojené so zvýšením platu alebo väčšou finančnou odmenou. Vidieť vo sne dom, ktorý sa rúca, nie je dobre — podľa starých snárov znamená nemoc, vašu alebo niektoréj blízkej osoby v rodine. Zasa vidieť horiaci dom tiež nie je štastné znamenie, môže znamenať krádež, nepríjemnosti na pracovisku alebo aj iné prechodné ťažkosti. Keď sa vám snívalo, že budujete nový dom, je to zasa veľmi dobré znamenie, budete mať štastie v láske alebo sa zoznámite s budúcim partnerom (partnerkou).

ŽIVOT

CZASOPISM
SPOŁECZNO
KULTURALNE
Ukazuje się
do 15 każdego
miesiąca

NEVIETE SI PORADIŤ S RÓZNYMI TAŽKOSTAMI A ZÁLEŽITOSTAMI, KTORÉ VÁS ROZČUĽUJÚ? NAPÍSTE NÁM NA ADRESU: REDAKCIA ŽIVOT, 00372 WARSZAWA, UL. FOKSAL 13, ODPOVIEME VÁM A PORADÍME NA STRÁNKACH ČASOPISU ALEBO LISTOM.

Organ Towarzystwa Kulturalnego Czechów i Słowaków w Polsce redaguje: ADAM CHALUPEK — redaktor naczelny, Marian Kaśkiewicz — z-ca red. nacz. oraz społeczne kolegium redakcyjne w składzie: Augustin Andrašák (Jabłonka), František Bednářík (Nowa Biała), Alojz Biel (Zubrzyca Góra), Augustin Bryja (Lapsze Wyżne), Alojz Galuš (Krempachy), Vladimír Hess (Lublin), František Chalupka (Nowa Biała), Bronisław Knapičák (Mikołów) Ján Koválik (Zubrzyca Dolna), Andrej Kucek (Lipnica Wielka), František Kurnát (Nowa Biała), Waclaw Luščinský (Zelów), Lýdia Mšalová (Zubrzyca Góra), Lýdia Mundilová (Kuców), Ignác Nižník (Myślenice), František Paciga (Krempachy), Alžbeta Stojowska (Warszawa), Ján Spernoga (Warszawa), Růžena Urbánová (Gesiniec), Valerie Wojnarowská (Warszawa), Andrej Vaksmanský (Tribš), Andrej Vojtašek.

Tłumaczenia i korekta j. czeskiego — Valerie Wojnarowska; tłumaczenia na j. słowacki — Alžbeta Stojowska; weryfikacja stylistyczna i korekta j. j. słowackiego — Ján Spernoga; red. techn. — Magdalena Polakowska; red. graf. — Elzbieta Ksybek.

Nadesłanych rekordów, fotografii i rysunków redakcja nie zwraca. Wydawca: Współczesne RSW „Prasa-Książka-Ruch”, 00-490 Warszawa, ul. Wilejska 12, tel. 28-24-11.

Adres redakcji: 00-372 Warszawa, ul. Foksala 13. Tel.: 26-44-49, 26-04-55, 26-42-57.

Adres ZG TKCIS: 31-624 Kraków, ul. Szpitalna 38. tel. 212-92.

Prenumeratę na kraj przyjmują Oddziały RSW „Prasa-Książka-Ruch” oraz urzędy pocztowe i doręczyciele w terminach: do dnia 25 listopada na I kwartał i I półrocze roku następnego i cały rok następny, do 10 marca na II kwartał roku bieżącego, do 10 czerwca na III kwartał i II półrocze roku bieżącego, do 10 września na IV kwartał roku bieżącego. Cena prenumeraty: kwartałnie 3 zł, półroczone 6 zł, roczne 12 zł. Jednostki gospodarki społecznej, instytucje, organizacje i wszelkiego rodzaju prace zamawiające prenumeraty w miejscowościach Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch” w miejscowościach zaś, w których nie ma Oddziałów RSW — w urzędach pocztowych. Czytelniczy indywidualni oplacają prenumeratę wyłącznie w urzędach pocztowych i u doręczycieli.

Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch” Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw, ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa, konto PKO nr 1531-71. Prenumerata ze zleceniem wysyłki za granicę jest droższa od prenumeraty krajowej o 50%, dla zleceniodawców indywidualnych i o 100% dla zleceniodawców instytucji i zakładów pracy.

Oddano do skladu 3.IV.1979 r. Numer podpisano do druku 8.V.1979 r.

Druk: Prasowe Zakłady Graficzne RSW „Prasa-Książka-Ruch”, 00-375 Warszawa, ul. Smolna 10. Zam. 575. Nr indeksu 38601/38501. C-122.

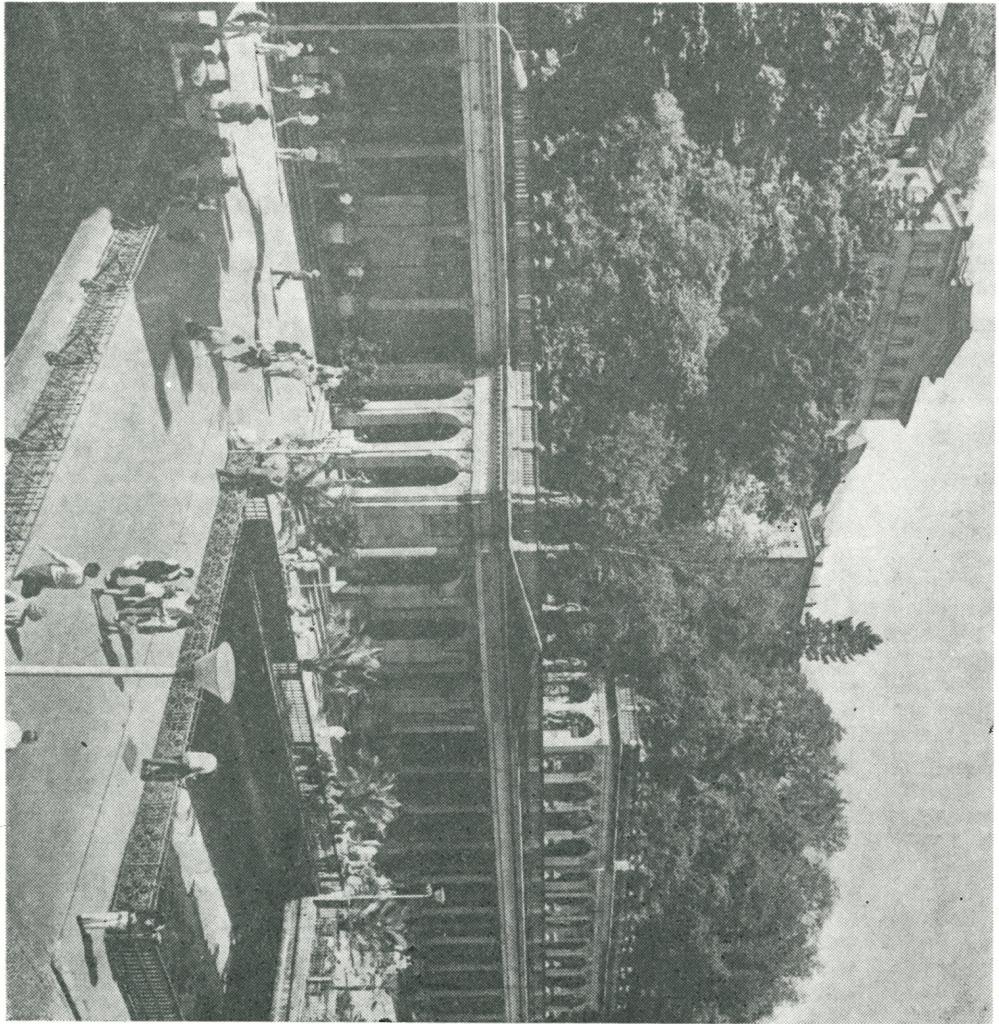


KARLOVY VARY



Z ASTROLOGOVÉJ KRONIKY

Hviezdy o tom, čo váš čaká v júni



V těchto proslulých západočeských lázních všechno začalo teplými léčivými prameny, které zde prýšly ze skalních stěn Krusňehor z hlinobky přes dva tisíce metrů. O jejich úrovně moci se když říkalo, že „sílu starcům vraci, počeštěm pamán krásné láka malují a všechny nemoci uzdravují...“ Další také rázov první osadě — Vary. Karel IV., král český a císař římský, ji dal v roce 1370 městská práva a erb s českým lvelem na vlnovkami, symbolizujícími řeky Ohře a Teplou a vlnou. Reky mají v erbu svůj význam: při ústí Teplé do Ohře vytvořily Karlovy Vary. Jejich dnešní název je také sponzorován Karelom IV.

O tom, jak tento panovník objevil lečivé prameny, vypráví prastará a divabná pověst: Jedenho dne si Karel IV. vylezl se svou družinou na hon do hvozdů obklopujících Loket, tehdy hrad českých králov. Nedaleko staré osady, nazývané Vary, se udála zvláštní věc. Jelen honěný smečkou psů se chystal zachránit a skočil z vysoké skály do vody pod ni. Rozváneční psi skočili za ním, ale ve vodě začali skuteč bolesti. Voda, která zde byla varčí. Byl to do dnešního dne aktivní a hlavní karlovarský pramen — proslulé Vrídlo — který vyrází do dvacetistupeňové výšky a za minutu vychrlí 2000 litrů alkalicko-salinicko-muratické léčivé vody 73°C teplé. Na skále nad městem, z níž prý skočila šťavná zvěr, byla později na památku postavena socha jelena ve skoku.

Práva, udělená městu Karlem IV., rozšířil jeho následník Václav IV., a král Vladislav z dynastie Jagellonců je obdaroval dalšími výsadami. Za jeho panování bylo lázeňské město obehnáno zdmi s pevnou branami. Tenkrát se v Karlovarských Varech léčilo každodenně a mnohahodinovými koupelemi v horké vodě, až pacientům praskala kůže na těle. Věřilo se, že témito puklinami vyjdě nemoc. Další lečebnou metodou přinesla dvacátá léta XVI. století. Léčilo se obrovským množstvím lečivé vody aplikované per os a od koupelej skoro upušťeno. Učení medikusové doporučovali od několika desítek termálních pramenů vybranou dvacet (stejně jako dnes) a některé studené minerální prameny v okolí. V následujících staletích význam lázní neustále rostl. Začalo se s

vývozem karlovarské vřídložní soli jako projimadla a žlučopudného léku. Od roku 1807 lázeňští hosté (ti zdraví) popijejí „trináctý pramen“, světoznámý bylinkylikér becherovku, jejíž receptura je přísně strženým tajemstvím karlovarského výrobců.

Když byly nejváženějšími hosty v Karlovarských Varech korunovány hlavy státu a také lázeňští hosté s aristokratickými tituly nebo bohatí velkostatkáři a průmyslníci. V tichých interiérech karlovarských lázní se často vedla důležitá jednání mnohdy evropského významu. Výmluvným pozůstatkem z této doby, nejen muzeálním, je koupelna Františka Josefa v Lázních č. 1.

V Karlovarských Varech se však léčili i slavní evropskí básníci, vědci, filozofové a

Novorenesanční kolonáda Československo-sovětského přátelství, dílo J. Zítka z let 1871–81.

Když byly nejváženějšími hosty v Karlovarských Varech korunovány hlavy státu a také lázeňští hosté s aristokratickými tituly nebo bohatí velkostatkáři a průmyslníci. V tichých interiérech karlovarských lázní se často vedla důležitá jednání mnohdy evropského významu. Výmluvným pozůstatkem z této doby, nejen muzeálním, je koupelna Františka Josefa v Lázních č. 1.

A. CHALUPEC

tvinci české národní kultury. Dnes toto lázeňské místo patří vedle Františkových a Mariánských lázní k nejjužležejším v Čechách. Léčí se zde nemoci játerní, žaludeční, střevní, cukrovka, obezita a horečky. Příznatele pacienti ze socialistických i kapitalistických zemí, např. Francie, Anglie, Itálie a Švédská. Léčí se zde tisíce Čechů a Slováků nejrůznějších povolání, dělníků, učitelů, železničářů, zemědělců a také duchodců. Lázeňské léčebny a zotavovny jsou příkladem socialistické rovnosti v socialistickém Československu. Velký německý básník J.W. Goethe, který často pobýval v západoseverních lázních, považoval Karlovy Vary za jedno z nejkrásnějších míst na světě.

OSOBY NARODENÉ VZNAMENÍ BÝKA (21.3.–20.4.) — mohete očekávat radost z práce a menší úspěch v lásce. Koncom měsíce si musíte dat pozor na ochlazování privátských vzájemek a případně spory v rodině.

OSOBY NARODENÉ VZNAMENÍ BLÍŽENCI (21.5.–20.6.) — nastává období vhodné na cestování a výbavování různých záležitostí, které ste už dho odkládali. Pokuste sa to upřít teraz.

OSOBY NARODENÉ VZNAMENÍ RAKA (22.6.–22.7.) — hoci sa sem tam vyskytnú menšie tažkosti, predas môžete očakávať aj radosť, najmä z dobrého rodinného opredúša. Rodičia budú mať radost z detí.

OSOBY NARODENÉ VZNAMENÍ LEVA (23.7.–23.8.) — mnohí sklamajú v lásku môžu očakávať, že si našou nového partnera, ktoré je vhodné na cestovanie a na návštěvy, môžete sa po celý posledný rok odkaňať.

OSOBY NARODENÉ VZNAMENÍ PANNY (24.8.–25.9.) — tento čas bude veľmi šťastný pre osoby zo staršej generácie, zdravie vám bude služiť a rodinné nedorozumenia sa tiež priaznivo vyriešia.

OSOBY NARODENÉ VZNAMENÍ VODNÁRKY (21.1.–18.2.) — neprijemnosti vás vztahu k partnerom sa rýchle prekonajú. Neradiame v tomto čase usporiadavať váčšie spoločenské podujatia. Navštívte starých rodičov.

OSOBY NARODENÉ VZNAMENÍ RÝB (19.2.–20.3.) — tento měsíc prezijete s různými výkony, ale nezajítejte, všetko napokon skončí dobre. Mnohí dostanú milý list a lebo zaujímavú správu, ktorá ich potesí.



DOMÁCE ZVIERATÁ

